

KINNITATUD
Märjamaa Vallavolikogu 17.11.2020
määrusega nr 107

Märjamaa valla arengukava 2018-2030

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Märjamaa valla arengueeldused	5
1.1. Valla keskus ja piirkonnad	5
1.2. Rahvastik	7
2. Märjamaa valla arengustrateegia	9
2.1. Märjamaa valla SWOT analüüs ja valdkonnaülesed väljakutsed	9
2.2. Visioon ja valdkonnaülesed eesmärgid	10
3. Valdkondlikud eesmärgid ja tegevused	12
3.1. Haridus, huvitegevus ja noorsootöö	12
3.1.1. Alusharidus	12
3.1.2. Üldharidus	15
3.1.3. Huviharidus	21
3.1.4. Noorsootöö	22
3.2. Kultuur, sport, vaba aeg	23
3.2.1. Valla raamatukogud	23
3.2.2. Valla kultuurielu, külaliikumine, ülevallalised üritused	24
3.2.3. Muuseum	26
3.2.4. Sporditegevus, tervisesport ja spordirajatised	27
3.3. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid	29
3.3.1. Sotsiaalhoolekanne ja –teenused	30
3.3.2. Tervishoid ja rahva tervise edendamine	31
3.4. Tehniline infrastruktuur	32
3.4.1. Energiamajandus	32
3.4.2. Teed, tänavad ja liikluskorraldus	35
3.4.3. Tänavavalgustus	37
3.4.4. Vesi ja kanalisatsioon	38
3.5. Keskkond ja maakasutus	39
3.5.1. Jäätmekäitlus	39
3.5.2. Keskkonnakaitse, keskkonnateadlikkus ja keskkonnatervis	41
3.5.3. Maakasutus, heakord ja haljastus	42
3.6. Ettevõtlus	43
3.6.1. Ettevõtlus ja kohalik majandus	43

3.6.2. Turism.....	46
3.7. Ühistransport.....	47
3.8. Valla juhtimine, koostöö ja avalik kord.....	48
3.8.1. Juhtimine	48
3.8.2. Piirkondlik ja rahvusvaheline koostöö	50
3.8.3. Avalik kord ja turvalisus	50
4. Arengukava seire	52
Lisad	53
LISA 1 Märjamaa valla arengukava 2018-2030 investeringute kava 2020-2024.....	53
LISA 2 Märjamaa valla eelarvestrateegia 2021-2024	53

Sissejuhatus

Märjamaa vald moodustati 21. oktoobril 2017. aastal endise Märjamaa valla (01.01.2017 seisuga 6551 elanikku) ja Vigala valla (01.01.2017 seisuga ca 1248 inimest) vabatahtliku ühinemise tulemusel. Ühinemise käigus ühendati elanike soovil Märjamaa vallaga endise Raikküla valla Riidaku, Pühatu ja Kõrvetaguse külad (01.01.2017 seisuga kokku 66 elanikku). Märjamaa valla ja Vigala valla ühinemise põhimõtted ja eesmärgid on fikseeritud ühinemislepingus¹, mille alusel kuulub Märjamaa valla koosseisu Vigala osavald.

Märjamaa valla pindala on 1163,52 km² olles Rapla maakonnas territooriumilt suurim vald. Kogu Eesti kontekstis on Märjamaa vald pindala poolest seitsmendal kohal. Elanike arv 01.01.2020 seisuga oli 7505 inimest so ca 6,5 inimest/km² kohta.

Märjamaa valla naaberomavalitsused on Saue vald, Lääne-Nigula vald, Lääneranna vald, Põhja-Pärnumaa vald, Kehtna vald ja Rapla vald.

Arengukava koostamise aluseks on Märjamaa valla ja Vigala valla varasemad arengukavad: Märjamaa valla arengukava 2010-2025² ja Vigala valla arengukava 2016-2023³ ning ühinemislepingus määratud eesmärgid ja tegevused.

Arengukava esimeses osas on kirjeldatud Märjamaa valla peamised asukohast tingitud arengueeldused koos rahvastiku ja piirkondade lühiülevaatega. Teises osas on välja toodud strateegia koos visioon ning valdkonnaülest eesmärkidega. Kolmas osa sisaldab valdkondlike ülevaateid, väljakutseid, eesmärke ja tegevusi. Tegevuste juures on kajastatud ka investeeringute vajadused vähemalt nelja eelseisva aasta ulatuses. Neljas osa kajastab arengukava seire, hindamise ja uuendamise protsessi. Arengukava lisad on Märjamaa valla investeeringute kava (Lisa 1) ja Märjamaa valla eelarvestrateegia (Lisa 2). Investeeringute kavas on toodud eeldatavad investeeringute maksumused, mis vastavalt tegelikel hanketulemustele võivad jooksva aasta lõikes muutuda. Investeeringud on Lisas 1 jaotatud alajaotustesse: haridus, huvitegevus ja noorsootöö; kultuur, sport ja vaba aeg; majandus ja avalik teenus; sotsiaaltoetused ja tervishoid. Vigala osavalla investeeringud on investeeringute kavas kajastatud eraldi alajaotusena.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/429122016102>

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/426092017019>

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/419102016022>

1. Märjamaa valla arengueeldused

1.1. Valla keskus ja piirkonnad

Märjamaa vallas on 113 asustusüksust – vallakeskus Märjamaa alev ja 112 küla. Suuremad piirkonnakeskused on Märjamaa alev, Vana-Vigala, Kivi-Vigala, Varbola, Sipa, Laukna, Valgu, Kasti ja Teenuse. Asustusüksuste suurest arvust ja pindalast lähtuvalt on võimalik Märjamaa vald jaotada kümneks piirkonnaks (vt Joonis 1.):

- Varbola piirkond
- Märjamaa piirkond
- Sipa piirkond
- Laukna piirkond
- Haimre-Kasti piirkond
- Teenuse piirkond
- Konuvere-Paeküla piirkond
- Valgu-Velise piirkond
- Vana-Vigala piirkond
- Kivi-Vigala piirkond

Valla administratiivkeskus on Märjamaa alev, mis asub olulises teede ristumiskohas (põhimaantee põhja-lõuna suunaline Tallinn–Pärnu–Ikla; ida-lääne suunaline Tartu–Paide–Märjamaa–Haapsalu). Tallinnasse ja Pärnusse on võrdselt 65 km. Maakonnakeskus Rapla on 30 km kaugusel.

Vigala osavalla administratiivkeskus asub Kivi-Vigala külas.

Asukohast lähtuvalt mõjutab valla arengut oluliselt Tallinn–Pärnu–Ikla maantee, mis avaldab transiitliiklusest ning heast ühendusest Tallinna ja Pärnuga valla arengule positiivset mõju. Samas trassikoridoriga seatud piirangud võivad saada elanikele ja maaomanikele oluliseks takistuseks.

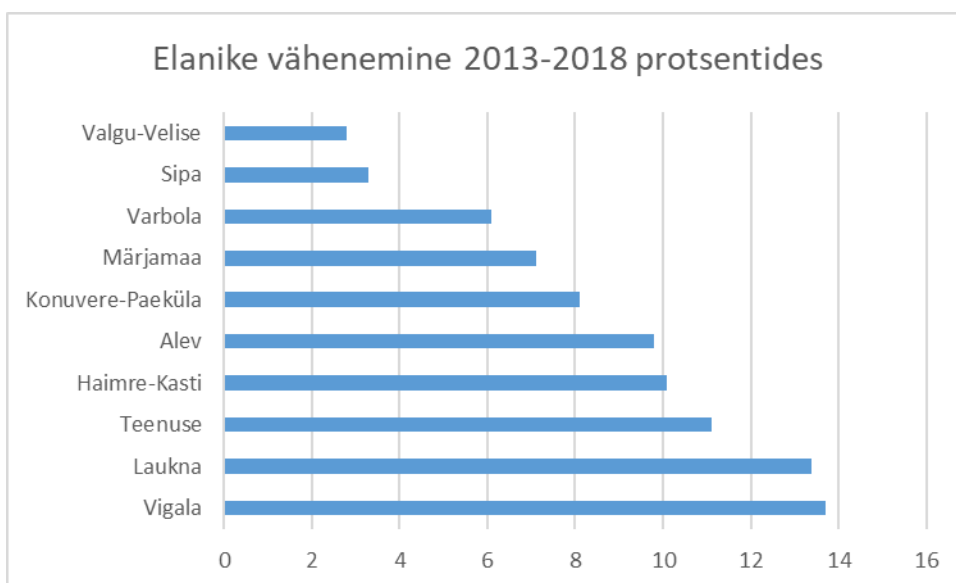
Märjamaa valla ruumilised eesmärgid ja arengusuunad kajastatakse valla üldplaneeringus. Hetkel kehtib Märjamaa vallas Märjamaa valla üldplaneering (kehtestatud Märjamaa Vallavolikogu 20.06.2000 määrusega nr 11), Märjamaa alevi üldplaneering (kehtestatud Märjamaa alevivolikogu 19.12.2000 määrusega nr 13) ja endise Raikküla valla Kõrvetaguse, Pühatu ja Riidaku külade osas Raikküla valla üldplaneering (kehtestatud Raikküla Vallavolikogu 17.06.2002 määrusega nr 63 ja muudeti 17.12.2003 määrusega nr 19). Üldplaneeringud koostas OÜ Disarek. Endise Loodna valla (haldusüksus enne 2002. aasta haldusreformi) ja Vigala valla territooriumi osal üldplaneering puudub. Valla ruumilise arengu jätkusuutlikkuse eelduseks on kogu Märjamaa valla territooriumi hõlmava üldplaneeringu koostamine.

1.2. Rahvastik

Märjamaa vallas elas rahvastikuregistri andmetel 01.01.2020 seisuga 7505 inimest. Seega kuulub Märjamaa vald keskmise rahvaarvuga valla hulka Eestis ja on Raplamaal selles arvestuses suuruselt teine omavalitsus. Rapla maakonnas elab enam kui 33000 elanikku, neist 2118 maakonna keskses.

Pealinn Tallinn koos tagamaaga on viimastel aastakümnetel olnud Eesti majandusarengu kasvumootor, millega seotud tõmbetegurid on loonud olukorra, kus sisseränne Märjamaa valda kui ka väljaränne Märjamaa vallast on kõige tihedamalt seotud Tallinna ja tema tagamaaga.

Haldusreformi eelse Märjamaa valla rahvaarvu kahanemine perioodil 2013-2018 oli rahvastikuregistri andmetel 6,9%, mis oli kõrgem maakonna keskmisest (5,7%) näitajast. Statistikaameti andmetel oli kahanemine 4,9%, mis viitab sellele, et osa valla elanikke, kes oma elukoha registreerivad mujal, tegelikult jätkavad elamist endises elupaigas. Uutes piirides Märjamaa valla puhul on kahanemine olnud suurem (7,4%).

Joonis 2. Elanike vähenemine piirkondades 2013-2018 protsentides

Samas tuleb arvestada rahvastikuandmete *de facto* peegelduse mõningase ebausaldusväärsusega. See on tingitud põhiliselt inimeste registreeritud ja tegeliku elukoha erinevustest. Võrdluses ei ole arvestatud Riidaku, Pühatu ja Kõrvetaguse külade andmetega. Kokku elas neis külades 2018. aasta alguse seisuga rahvastikuregistri andmetel 70 inimest. Vigala rahvaarvu vähenemise Statistikaameti andmetel oli vaadeldaval vahemikul ainult 1,1%. Diagrammi koostamisel on kasutatud Vigala valla arengukava 2016-2023 ja 2018 rahvastikuregistri andmeid.

Tabel 1. Elanike arvu muutus Märjamaa valla suuremates asustusüksustes 2010-2020 (rahvastikuregister)

Asustusüksus	Elanike arv 2010 a	Elanike arv 2020 a	Muutus 2010-2020 a
Kasti küla	214	169	-45
Kivi-Vigala küla		215	
Laukna küla	227	172	-55
Märjamaa alev	3079	2584	-495
Orgita küla	527	428	-99
Rangu küla	125	113	-12
Sipa küla	327	263	-64
Sõtke küla	112	126	14
Vana-Vigala küla		279	
Varbola küla	259	205	-54

Vigala osavalla kohta detailne muutus külade kaupa puudub. Ligi 40% valla elanikest on koondunud valla keskusse ja sellega piirnevatesse küladesse. Enam kui 3400 inimest elab valdavalt tiheasustusega piirkonnas, peamiselt Märjamaa alevis, Orgita, Rangu, Sõtke, Nõmmeotsa ja Naistevalla külas. Rahvastiku peamised kasvupiirkonnad on olnud valla põhja- ja kagupoolsed külad.

Võrdlevat materjali rahvastiku teemal on leitav <https://www.stat.ee/ppe-46953>.

2. Märjamaa valla arengustrategia

2.1. Märjamaa valla SWOT analüüs ja valdkonnaülesed väljakutsed

Valla jätkusuutliku arengu tagab valla tugevuste ja arenguvõimalused ärakasutamine ning valla nõrkuste osakaalu vähendamine ning ohtude vältimine ja ennetamine.

Tabel 2. Märjamaa vallas SWOT analüüs

TUGEVUSED	NÕRKUSED
<ul style="list-style-type: none">• Hea geograafiline asukoht, teede ristumiskoht põhja-lõuna ja ida-lääne suunas.• Mitmekesine ja aktiivne kultuurielu ja kvaliteetsed kultuuriobjektid.• Traditsioonilised kultuuriüritused.• Terviklik haridusasutuste skaala, mis katab kogu valla.• Mitmekesised huvihariduse ja huvitegevuse võimalused.• Tugev vallakeskus koos mitmekülgsete teenustega.• Teotahtelised inimesed.• Puhas loodus.• Turvaline elukeskkond.• Vallas on oma ujula, kino ja muuseum.• Tugevad kogukonnad ja aktiivsed külad.• Rikas oma lugude ja legendide poolest.	<ul style="list-style-type: none">• Elanikkonna vähenemine ja vananemine.• Hajaasustus.• Infrastruktuuri (avalikud hooned, teedevõrk, tänavavalgustus) ülalpidamiskulud suured.• Avalikud hooned alakasutuses ja amortiseerunud.• Vajadustele mittevastav ühistransport.• Teehooldusvahendeid ei ole piisavalt.• Piiratud töökohtade valik.• Huvi ja koostöö puudumine loodushoius.• Vähene osalus riigi- ja isikukaitses.• Eestvedajate ja „sädeinimeste“ vähesus, tegijad väsivad, motivatsiooni puudus, järelkasvu napib.• Turismimagneti puudumine (objekt, sündmus).• Elamisvõimaluste, eriti üüripindade, puudus.• Keskustes on tänavavalgustus puudulik või amortiseerunud.
ARENGUVÕIMALUSED	OHUD
<ul style="list-style-type: none">• Via Baltica arendamine.• Tihedam bussiliiklus Tallinna ja Pärnuga.• Suured turismikeskused Tallinna ja Pärnu lähedal.• Orgita ettevõtluspiirkonna arendamine.• Koostöö teenuste arendamisel.• Innovatiivsed lahendused hariduses, avalike teenuste tagamisel ning kaugtöö tegemisel.	<ul style="list-style-type: none">• Riigi investeringute vähenemine (teed, EL toetused).• Linnastumine suurte linnade suunas, kus paremad elamise, töötamise ja palgatulu võimalused.• Ootamatud poliitilised ja õigussüsteemi muutused.• Liigne bürokraatia.• Haritud inimeste väljaränne vallast ja Eestist.• Ohtusid ei tajuta, keeldutakse uskumast.• Erainvesteringute vähenemine.

SWOT analüüsist lähtuvalt on välja toodud peamised väljakutsed (probleemid), mille kaudu on võimalik soovitud tulemus ja eesmärgid formuleerida.

Valdkonnaülesed väljakutsed:

1. Ühistranspordi kvaliteet ja teede halb seisukord ei taga elanike vajadusi rahuldavat liikumisvõimalust ja ühendust keskustega.
2. Noorte ja motiveeritud spetsialistide tulekut pärsib elamispindade vähesus ja kindlustunde puudumine, piirkond ei ole pankadele atraktiivne.
3. Elanikkonna vähenemisest tingitult on avalike teenuste ja haridusasutuste kasutajate arv väike, avalikud hooned on alakasutus ja amortiseerunud.
4. Valla tulubaasi vähenemisel ei ole võimalik avalikus kasutuses olevat taristut/kinnisvara nõuetekohaselt arendada ja majandada.
5. Ettevõtlust pärsib äri- ja tootmispindade puudus, palju nõukogudeaegset pärandit ja tugev konkurents tööjõu osas.
6. Liigne bürokraatia pärsib arengut ja teotahet.

2.2. Visioon ja valdkonnaülesed eesmärgid

VISIOON

Märjamaa on turvaline, atraktiivne, loodussõbraliku elu- ja töökeskkonnaga, ettevõtlusele ning võimalustele avatud vald, kus on optimaalne avalike teenuste võrgustik, head transpordi- ja liikumisvõimalused ning aktiivsed kogukonnad ja teotahtel inimesed, kes hindavad kodukoha kultuuri- ja looduspärandit, arvestavad piirkondade eripäradega ning väärtustavad erinevate põlvkondade vahelist sidusust ja koostööd.

Visiooni elluviimiseks on püstitatud viis strateegilist valdkonnaülest eesmärki, mille täitmist toetavad valdkondlikud eesmärgid ning tegevused.

Arengukava koostamisel on arvestatud kaheksa valdkonnaga (vt arengukava peatükk 3), mis on liigitatud järgmiselt:

1. Haridus, huvitegevus ja noorsootöö
2. Kultuur, sport, vaba aeg
3. Sotsiaaltoetamine ja tervishoid
4. Tehniline infrastruktuur
5. Keskkond ja maakasutus
6. Ettevõtlus
7. Ühistransport
8. Valla juhtimine, koostöö ja avalik kord

Valdkonnaülesed eesmärgid:

- Märjamaa on turvaline, atraktiivne ning loodussõbraliku elu- ja töökeskkonnaga vald.
- Avalike teenuste võrgustik on optimaalne ja kättesaadav kõikidel vallaelanikele.
- Tehniline infrastruktuur on hästi toimiv ning vajadustele vastav.
- Välja on arendatud atraktiivsed ettevõtluspiirkonnad, vallas tegutsevad ettevõtted ja ettevõtlikud inimesed tagavad kõrge tööhõive ja tasuvad töökohad piirkonnas.
- Avatud, kogukondi kaasav ja piirkondade eripärasid arvestav juhtimine.

3. Valdkondlikud eesmärgid ja tegevused

3.1. Haridus, huvitegevus ja noorsootöö

3.1.1. Alusharidus

Märjamaa valla probleemiks on olnud elanikkonna arvu vähenemine ja selle üheks tagajärjeks on laste vähesus koolides ja lasteaedades. Ühtse juhtimise alla on viidud Sipa ja Laukna lasteaed, Orgita ja Kasti lasteaed, Valgu põhikool ja lasteaed, Varbola algkool ja lasteaed ning Kivi-Vigala lasteaed ja põhikool. Kahes erinevas hoones asuvad Sipa-Laukna lasteaed, Kasti-Orgita lasteaed, Kivi-Vigala lasteaed ja põhikool. Märjamaa vallavalitsuse hallata on kokku seitse lasteaeda, mis asuvad üheksas erinevas hoones. Märjamaa valla lasteaedades käis 27.10.2020 seisuga 292 last.

Tabel 3. Märjamaa valla lasteaiad

Jrk nr	Asutuse nimi	Rühmade arv	Laste arv (27.10.2020)
1	Märjamaa Lasteaed Pillerpall	6	100
2	Kasti-Orgita Lasteaed	6	93
3	Sipa-Laukna Lasteaed	2	22
4	Varbola Lasteaed-Algkool	2	25
5	Valgu Põhikool	1	20
6	Vana-Vigala Lasteaed	1	19
7	Kivi-Vigala Põhikool	1	13
KOKKU:			292

Väljakutsed:

- Kodulähedaste väikeste lasteaedade säilimine.
- Lasteaedade õpikeskkonna kaasajastamine.
- Kvalifitseeritud õpetajate ja tugispetsialistide puuduse vähendamine.
- Erivajadustega laste märkamine ja õpe.
- Kaugemas tulevikus tasuta lasteaiakoht.
- Osaliselt amortiseerunud hoonete rekonstrueerimine.
- Lasteaedade õuealade valgustamine.

Eesmärk:

- **Valla lasteaedade poolt pakutud alusharidus on vajadustest lähtuv, vastab kaasaja nõuetele, on valla ulatuses ühtlaselt hea ja vanemate poolt tunnustatud. Lasteaedade**

õpikeskkond on turvaline ja ajale vastav ning sellega on rahul nii lapsed, lapsevanemad kui ka lasteaia töötajad.

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Märjamaa lasteaia Pillerpall õuealal asuvate teede asfaltkatete uuendamine, parkla ehitamine ja sademevete äravoolusüsteemi ehitamine (vallaeelarve)	73 471	2019-2022	vallavalitsus
2	Märjamaa lasteaia Pillerpalli katuse vahetus (vallaeelarve)	180 000	2022+	vallavalitsus
3	Kasti-Orgita lasteaia Orgita hoone sademevete äravoolusüsteemi projekteerimine ja ehitamine (vallaeelarve)	20 000	2022+	vallavalitsus
4	Kasti-Orgita lasteaia Orgita hoone sanitaariumide rekonstrueerimine (vallaeelarve)	64 500	2022+	vallavalitsus
5	Sipa-Laukna Lasteaia Sipa hoone sademevete äravoolusüsteemi ehitamine (vallaeelarve)	20 000	2022+	vallavalitsus
6	Sipa-Laukna Lasteaia Sipa hoone idatiiva katuse remont koos lisatöödega (vallaeelarve)	15 000	2020+	vallavalitsus
7	Sipa-Laukna Lasteaia Laukna hoone katuse remont ja pööningu soojustamine (vallaeelarve)	6 000	2022+	vallavalitsus
8	Varbola Lasteaed – Algkooli hoone rekonstrueerimine, sh pööningu soojustamine, uus valgustus ja ripplagi kooliruumidesse, võimla põranda lihvimine, kruntimine ja uue joonestiku maha märkimine (vallaeelarve)	47 938	2020-2021	vallavalitsus

9	Vigala osavalla haridusasutuste hoonete energiatõhususe parendamine (vallaeelarve)	23 837	2020+	osavallavalitsus
10	Vana-Vigala lasteaia elekter, valgustus (vallaeelarve)	6 204	2020	osavallavalitsus
11	Kõikide lasteaegade ruumides viia valgustugevus normidega vastavusse (vallaeelarve)		2019+	vallavalitsus
12	Märjamaa lasteaia Pillerpalli ühe lisarühma ehitamine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
13	Lasteaedade õuealade valgustamine (Pillerpall, Orgita lasteaed) (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
14	Kasti-Orgita lasteaia Orgita hoone küttesüsteemi projekteerimine ja rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
15	Sipa-Laukna Lasteaia Sipa hoone siseruumide rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
16	Sipa-Laukna Lasteaia Sipa hoone peatrepi rekonstrueerimine ja varikatuse projekteerimine ning ehitamine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
17	Sipa-Laukna Lasteaia Sipa hoone „Keldrimäe“ rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2023+	vallavalitsus
18	Varbola Lasteaed – Algkooli saali rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2021+	vallavalitsus
19	Vana-Vigala lasteaia õue- ja mänguala renoveerimine/uuendamine (vallaeelarve)		2022+	osavallavalitsus

Tegevused:

1. Vähem kui kolme rühmaga lasteaedades juhtimisstruktuuri lasteaed - (põhi)kool või lasteaed - lasteaed rakendamine.
2. Erivajadustega lastele alushariduse kättesaadavuse parandamine.
3. Tööle asuvatele õpetajatele ja tugispetsialistidele motivatsioonipaketi loomine.
4. Lasteaedade arengukavade uuendamine ja õpetajate ühtse tunnustussüsteemi väljatöötamine ning rakendamine.
5. Regulaarselt rahuloluküsitluste korraldamine lasteaia töötajate ja lastevanemate arvamuse väljaselgitamiseks.
6. Turvalise mängu- ja õppekeskkonna loomine.
7. Kaasaegsete ja turvaliste mänguväljakute rajamine ning olemasolevatele mänguväljakutele ühise hooldusteenuse hankimine.
8. Mööbli ja õppevahendite uuendamise ja hankimise vajaduste kaardistamine.
9. Valgustugevuse mõõdistamiste teostamine ja vajadustest lähtuvalt hanke korraldamine.
10. Tasandusrühmade loomine vastavalt vajadustele.

3.1.2. Üldharidus

Märjamaa valla hallata on kokku kuus kooli - viis üldharidus- ja üks huvihariduskool:

1. Varbola Lasteaed-Algkool
2. Valgu Põhikool
3. Vana-Vigala Põhikool
4. Kivi-Vigala Põhikool
5. Märjamaa Gümnaasium
6. Märjamaa Muusika- ja Kunstikool

Valla territooriumil tegutsevad veel Gaia erakooli klass Mõisamaal ja Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool Vana-Vigalas. Mõisamaa külas alustas Gaia Kooli klass õppetööd 2015.a sügisel. Mõisamaa klassis saavad omandada alusharidust 1.-6. klassi lapsed. Kool tegutseb ökokogukonnas Väike Jalajälg ning on avatud nii kogukonna lastele kui ka väljastpoolt tulevatele lastele.

Varbola Lasteaed-Algkool

Varbola koolis õppis 2000. aastal 35 õpilast ja 2015. aastal 8 õpilast, 27.10.2020 seisuga 19 õpilast. Kool on vallas ainuke algkool. Varbola koolis on hea ning turvaline õpi- ja töökeskkond.

Tabel 4. Varbola Lasteaed-Algkooli õpilaste jaotus 2010-2019 kooliastmete lõikes

Varbola Lasteaed-Algkool	2010	2015	2019
I kooliaste (I-III)	13	7	20
II kooliaste (IV)	6	1	3
Kokku	19	8	23

Tabel 5. Varbola Lasteaed-Algkooli I klassi õpilaste arvu prognoos

Varbola Lasteaed-Algkool	2019	2020	2021	2022	2023
Õpilaste arvu prognoos (I klassi astujad)	5	6	6	4	5

Valgu Põhikool

Valgu põhikoolis õppis 2000. aastal 134 õpilast, 10 aastat hiljem vaid 50 õpilast. 27.10.2020 seisuga 60 õpilast. Kool koos lasteaia ruumidega asub endise Valgu mõisa hoones. Kooli juurde kuulub 9,5 ha suurune territoorium mõisapargiga, mis loob võimaluse korraldada õppetööd looduses.

Tabel 6. Valgu Põhikooli õpilaste jaotus 2010-2019 kooliastmete lõikes

Valgu Põhikool	2010	2015	2019
I kooliaste (I-III)	14	19	17
II kooliaste (IV-VI)	17	21	25
III kooliaste (VII-IX)	19	18	16
Kokku	50	58	58

Tabel 7. Valgu Põhikooli I klassi õpilaste arvu prognoos

Valgu Põhikool	2019	2020	2021	2022	2023
Õpilaste arvu prognoos (I klassi astujad)	6	6	5	2	5

Vana-Vigala Põhikool

Vana-Vigala põhikoolis oli 2000. aastal 140 õpilast. 2003. aastal avati õpilaskodu sotsiaalsete probleemidega õpilastele ning klassid käitumisprobleemidega õpilastele. 2005. aastal oli koolis 161 õpilast, 27.10.2020 seisuga 72 õpilast. Vana-Vigala on mõisakool, mis väärtustab oma ajaloolist pärandit. Mõisakooli ümbrus annab suurepäraseid võimalusi töökasvatuseks ning õuesõppeks.

Tabel 8. Vana-Vigala Põhikooli õpilaste jaotus 2010-2019 kooliastmete lõikes

Vana-Vigala Põhikool	2010	2015	2019
I kooliaste (I-III)	14	14	15
II kooliaste (IV-VI)	18	18	18
III kooliaste (VII-IX) (K-klassi õpilased)	45(14)	59(24)	37(14)
Kokku	77	91	70

Tabel 9. Vana-Vigala Põhikooli I klassi õpilaste arvu prognoos

Vana-Vigala Põhikool	2019	2020	2021	2022	2023
Õpilaste arvu prognoos (I klassi astujad)	3	6	3	3	3

Kivi-Vigala Põhikool

Kivi-Vigala põhikoolis õppis 2000. aastal 135 õpilast ja 2005. aastal 101 õpilast. 27.10.2020 seisuga 19 õpilast. Kivi-Vigala koolil on head võimalused sportimiseks ja huvitegevuseks. Kooli söökla on tuntud ja tunnustatud.

Tabel 10. Kivi-Vigala Põhikooli õpilaste jaotus 2010-2019 kooliastmete lõikes

Kivi-Vigala Põhikool	2010	2015	2019
I kooliaste (I-III)	22	11	5
II kooliaste (IV-VI)	27	14	8
III kooliaste (VII-IX)	24	21	15
Kokku	73	46	28

Tabel 11. Kivi-Vigala Põhikooli I klassi õpilaste arvu prognoos

Kivi-Vigala Põhikool	2019	2020	2021	2022	2023
Õpilaste arvu prognoos (I klassi astujad)	2	3	2	3	2

Märjamaa Gümnaasium

Märjamaa Gümnaasium on valla suurim üldhariduskool. Kooli missioon on arvestada iga õpilase eripära, luua loovust, ettevõtlikkust ja õppimist toetav arengukeskkond, et igast Märjamaa Gümnaasiumi õpilasest kasvaks haritud, arenemisvõimeline ja vastutustundlik kodanik. Kool pakub lisaks gümnaasiumi riiklikus õppekavas nimetatud kohustuslikele ainetele ja kursustele võimalust süvendatult õppida eesti keelt ja kirjandust, matemaatikat ning inglise keelt, lisaks majandus- ja ettevõtlusõpet ning mitmeid valikaineid. Märjamaa Gümnaasiumi õppijale on loodud head tingimused omandada vajalikud teadmised, oskused ja väärtushoiakud, et jätkata õpinguid kõrgkoolis või kutseõppeasutuses.

Märjamaa Gümnaasiumi säilimise ja tugevdamise nimel tuleb koolil juurde saada õpilasi lähivaldadest. Märjamaa kogukonna identiteeti on kujundanud alates 1946. aastast keskkooli omandamise võimaldamine piirkonna noortele. Gümnaasiumi olemasolu on ka täna üks

prioriteetidest nii kooli kui valla tasandil. Mainekas gümnaasium on tugeva ja jätkusuutliku valla tunnuseks. Rahvaarvu vähenemise tingimustes tuleb mõelda koolivõrgu korrastamisele.

Märjamaa gümnaasiumi õpilaste arv 2000. aastal oli 881 õpilast, 2005. aastal 753 õpilast, 2010. aastal 602 õpilast, 2015. aastal 525 õpilast ja 27.10.2020 seisuga 583 õpilast.

Tabel 12. Märjamaa Gümnaasiumi õpilaste jaotus 2010-2019 kooliastmete lõikes

Märjamaa Gümnaasium	2010	2015	2019
I kooliaste (I-III)	145	172	158
II kooliaste (IV-VI)	146	122	176
III kooliaste (VII-IX)	186	171	112
Gümnaasium (X-XII)	125	60	78
Kokku	602	525	524

Tabel 13. Märjamaa Gümnaasiumi I klassi õpilaste arvu prognoos

Märjamaa Gümnaasium	2019	2020	2021	2022	2023
Õpilaste arvu prognoos (I klassi astujad)	43	54	41	46	37

Väljakutsed:

- Väiksemate põhikoolide jätkusuutlikkus pikemas perspektiivis küsitav.
- Gümnaasiumihariduse tulevik vajab kokkuleppeid ja selget arenguvisioni.
- Erivajadustega õpilastele vajalike õppevõimaluste tagamine.
- Võrdse õppekvaliteedi tagamine valla kõikides koolides.
- Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli ruumiprobleemide lahendamine.
- Toimib koostöö Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooliga.
- Märjamaa valla registris olev laps õpib valla koolis.
- Märjamaa valla koolivõrgu arengustrateegia koostamine.

Eesmärk:

- **Konkurentsivõimelise hariduse 1. kuni 12. klassini saab omandada kodulähedases valla koolis, valla koolide õpikeskkond vastab kaasaja nõuetele ja sellega on rahul nii õpilased, õpetajad kui vanemad. Vallas on selgelt eristuva suunaga tugev gümnaasium, kus jätkab õpinguid suurem osa põhikooli lõpetanud noortest.**

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Märjamaa Gümnaasiumi vana osa koridoride vee- ja kanalisatsiooni-torustike, põrandate, seinte, lagede, valgustuse ja sisepeatrepi käsipuude rekonstrueerimine (vallaeelarve ja COVID-19 eriolukorra investeeringutoetus)	369 931	2020-2021	vallavalitsus
2	Märjamaa Gümnaasiumi algklasside majaosa akende vahetamine (vallaeelarve)	54 800	2020-2021	vallavalitsus
3	Märjamaa Gümnaasiumi staadioni rekonstrueerimine (vallaeelarve, MATA)	516 000	2020-2021	vallavalitsus
4	Vana-Vigala põhikooli rekonstrueerimine (vallaeelarve)	50 440	2019-2021+	osavallavalitsus
5	Vana-Vigala põhikooli võimla fassaadi soojustamine ja akende ning uste vahetus, koolihoone saali põranda rekonstrueerimine (COVID-19 eriolukorra investeering)	100 000	2020-2021	osavallavalitsus
6	Kooli ruumide elektrivalgustuse viimine vastavusse normidega (vallaeelarve)		2019+	vallavalitsus
7	Märjamaa Gümnaasiumi vana majaosa rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2019+	vallavalitsus
8	Märjamaa Gümnaasiumi territooriumi taristu uuendamine (teekatted, rattaparklad, piirdeaed, tähistus, õppekatsead) ja loodusainete laboratooriumi ehitamine. (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2020+	vallavalitsus
9	Märjamaa Gümnaasiumi vana osa välispiirete (sokkel, seinad, katus) ja sisehoovi rekonstrueerimine ning sadeveekanaliseerimise väljaehitamine (vallaeelarve)		2020+	vallavalitsus

10	Märjamaa Gümnaasiumi vana osa peasissepääsu ja seina rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
11	Märjamaa Gümnaasiumi katlamaja rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
12	Märjamaa Gümnaasiumi elektrisüsteemide rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
13	Märjamaa Gümnaasiumi spordi- ja aeroobikasaali kompleksi ümberehitamine (vallaeelarve)		2024+	vallavalitsus
14	Märjamaa Gümnaasiumi jõulinnaku rekonstrueerimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
15	Märjamaa Gümnaasiumi ATS süsteemi rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2023+	vallavalitsus
16	Märjamaa Gümnaasiumi siseõue kaasajastamine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
17	Valgu põhikooli katuslae soojustamine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
18	Valgu põhikooli fassaadi rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2023+	vallavalitsus
19	Varbola kooli majandusruumide rekonstrueerimine (vallaeelarve)		2023+	vallavalitsus
20	Kivi-Vigala põhikooli katlamaja renoveerimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2024+	osavallavalitsus

Tegevused:

1. Koolimööbli uuendamine igal aastal neljas klassiruumis, kaks gümnaasiumis ja kaks väikestes koolides.
2. Piirkonna ühtse haridusruumi kujundamine ja koolivõrgu arengustrateegia väljatöötamine.
3. Koolivõrgu optimeerimine õpilaste arenguvajadusi ja sotsialiseerumise võimalusi arvestades.
4. Märjamaa Gümnaasiumi jaoks mainekujunduskampaania väljatöötamine ja elluviimine.
5. Töökasvatuse ja ühistöö juurutamine koolide tegevusse, tööpraktika korraldamine, koostöö arendamine Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooliga.
6. Koolide arengukavade uuendamine ja kaasajastamine.
7. Tööle asuvatele õpetajatele motivatsioonipaketi loomine.
8. Vilistlasnõukogu moodustamine ja kaasamine kooli arengusse.

9. Regulaarsete rahuloluküsitluste korraldamine õpetajate, õpilaste ja lastevanemate arvamuste teadasaamiseks.
10. Koolide õppekavasse kodukoha loo temaatika lisamine.
11. Õpetajate päeva tähistamine.
12. Rahaliste vahendite planeerimine ekspertide palkamiseks koolide ja lasteaedade ülevaatuse korraldamiseks ja tasemetööde läbiviimiseks vajalike tööde koostamise eest. Lasteaedade ja koolide külastamine ja valmisolekuga tutvumine uueks õppeaastaks.
13. Noorõpetajale stipendiumi maksmine.

3.1.3. Huviharidus

Huviharidust andvaid õppeasutusi on vallas ainult üks ja see on Märjamaa Muusika- ja Kunstikool. Kool avas ukse 1988. aastal. Tol aastal alustati 80 õpilasega, neist 64 muusikakoolis ja 16 kunstikoolis. Märjamaa Muusika- ja Kunstikool on aastaid töötanud kitsastes tingimustes, kuna asub eramajaks ehitatud hoones. Optimaalne õpilaste arv Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli majas on 120 õpilast. Õpilaste arv on aastate lõikes olnud suhteliselt stabiilne.

Tabel 14. Õpilaste arv Märjamaa Muusika- ja Kunstikoolis 2000-2020

Märjamaa Muusika- ja Kunstikool	2000	2005	2010	2015	2020
Õpilaste arv koolis	127	152	135	132	130

Uute õpilaste arv, kes alustasid 2019. aasta sügisel õpinguid Muusika- ja Kunstikoolis oli kokku 48, neist kunstikoolis 20 ja muusikakoolis 28. Märjamaa Muusika- ja Kunstikooli erisus seisneb ainuüksi selles, et see on ainus huviharidust pakkuv kool Märjamaa vallas.

Märjamaa vallas on huvitegevuseks palju võimalusi, nii koolides, noortekeskustes, rahvamajades, spordiklubides kui ka mujal. Eriti laiahaardeline on rahvatantsualane töö, nii noorte kui täiskasvanute seas. Huvialaringide tegevus valla asutustes toetab koolides toimuvat õppeprotsessi.

Väljakutsed:

- Muusika- ja Kunstikool asub ebasobivates ruumides.
- Mitmekülgse kodulähedase huvihariduse ja -tegevuse pakkumine kõigis valla piirkondades.
- Looduse, teaduse ja tehnika valdkonda kuuluvate ringide valikute suurendamine.
- Huvitegevuse mudeli ühtlustamine omavalitsuse erinevates piirkondades lähtudes piirkondlikest eripäradest
- Pakkuda huvihariduse raames piirkonna noortele võimalust osaleda ametiõppe töötubades ja ringides koostöös Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooliga

Eesmärk:

- Märjamaa valla lastel on tagatud igakülgsed võimalused osaleda aktiivselt huvihariduses ja huvitegevustes.

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Märjamaa Muusika- ja Kunstikoolile uute ruumide tagamine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2019+	vallavalitsus

Tegevused:

1. Külakogukondade tasandil huvitegevuse võimaluste avardamine.
2. Kooliealiste laste toetamine huviringides ja -koolides.
3. Huvitegevuse võimaluste laiendamine koostöös mittetulundusühingute ja ettevõtjatega.
4. Ringijuhendajate tunnustuspaketi väljatöötamine.
5. Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli kompetentsi ning õppekeskkonna kasutamine piirkonna huvitegevuse mitmekesistamiseks ja kutsevaliku suunamiseks organiseeritud ühistegevuse ja ühiste projektide raames.

3.1.4. Noorsootöö

Märjamaa vallas pakutakse noortele võimalusi sportimiseks, muusika- ja kunstiõpetuseks, mitmete huvialadega tegelemiseks nii koolides, noortekeskustes, rahvamajades, raamatukogudes kui ka mujal. Märjamaa valla Noortekeskus asub Märjamaa alevis. Noortekeskusel on kasutada aastaid tagasi Innove toetusmeetme kaasrahastamisel valminud uued ja kaasaegsed ruumid. Märjamaa Noortekeskuse juhtimise all on Sipa noortetuba, mis asub Sipa mõisas, Varbola noortetuba, mis on asub Varbola rahvamajas ja Vana-Vigala noortetuba, mis asub Vana-Vigala rahvamajas. Noortekeskus teeb aktiivset küsitlustööd noorte huvid väljaselgitamiseks, seda noorte vaba aja parema sisustamise eesmärgil.

Väljakutsed:

- Noorsootöö arendamine ja selle tagamine valla erinevates piirkondades.

Eesmärk:

- Noorsootöö teenus on kättesaadav ja jätkusuutlik Märjamaa valla erinevate piirkondade noortele.

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Noortetubade jaoks vajalike ruumide rekonstrueerimine ja sisustamine (vallaelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus

Tegevused:

1. Noortetubade võrgustiku laiendamine ja koostöö tõhustamine Märjamaa valla erinevates piirkondades.
2. Noortetubade jaoks vajalike ruumide rekonstrueerimine ja sisustamine.
3. Aktiivsete eestvedajate leidmine, motiveerimine ja tunnustamine.
4. Noorsootöö arendamine olemasolevate või asutatavate külaseltside baasil.
5. Noorte omaalgatuse ja erinevate noorsootöö projektide toetamine.
6. Noorsootöö tegevuskava koostamine ja jätkusuutlikkuse tagamine.

3.2. Kultuur, sport, vaba aeg

3.2.1. Valla raamatukogud

Märjamaa valla hallata on üks raamatukogu:

Märjamaa Valla Raamatukogu, mille koosseisu kuuluvad struktuuriüksustena 8 haruraamatukogu – Haimre, Kivi-Vigala, Laukna, Sipa, Teenuse, Vana-Vigala, Valgu ja Varbola.

Raamatukogu pakub erinevaid teenuseid kõikidele valla elanikele ning toimivad kohalike teabe- ja kultuurikeskustena.

Väljakutsed:

- Kaasaegse raamatukoguteenus tagamine kõigis valla piirkondades.

Eesmärk:

- Märjamaa vallas on mitmekesine raamatukoguteenus kättesaadav igale vallakodanikule, raamatukogu toetab oma tegevusega inimestes lugemisharjumiste kujunemist ja elukestvat õpet.

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Märjamaa raamatukogu fassaadi remont (vallaelarve)	50 000	2023+	vallavalitsus
2	Kivi-Vigala raamatukogu katuse rekonstrueerimine (vallaelarve)		2022+	osavallavalitsus

Tegevused:

1. Kasutaja vajadustest lähtuv raamatukoguteenuse pakkumine ja arendamine ning raamatukogu võrgu vajaduspõhine optimeerimine.
2. Innovaatiliste ja teenuse tarbijat arvestavate lahenduste kasutamine.
3. Laste ja noorte lugemishuvi arendamine.
4. Paindlike lahtiolekuaegade tagamine.
5. Infovahetuse hoogustamine läbi aktiivse reklaami ning turunduse.
6. Sisustuse kaasajastamine ja uuendamine.

3.2.2. Valla kultuurielu, külaliikumine, ülevallalised üritused

Märjamaa valla hallata on 6 rahvamaja:

1. Märjamaa Valla Rahvamaja
2. Varbola Rahvamaja
3. Haimre Rahvamaja
4. Valgu Rahvamaja
5. Vana-Vigala Rahvamaja
6. Kivi-Vigala Rahvamaja

Lisaks rahvamajadele pakuvad kultuuriteenuseid veel külates tegutsevad mittetulundusühingud ja seltsid. Märjamaa valla külad on aktiivsed ja kogukond tugev. Külade tegevust juhivad Märjamaa Valla Külavanemate Ühendus ja Vigala Külade Ümarlaud. Märjamaa Valla Külavanemate Ühenduse ja Vigala Külade Ümarlaua koostöös valmib Märjamaa valla külaliikumise strateegia, mis on aluseks külaliikumise jätkusuutlikkuse tagamisel. Märjamaa on rikas oma lugude ja legendide poolest.

Märjamaa Valla Rahvamajas tegutseb kaasaegne ja heal tasemel kino.

Väljakutsed:

- Mitmekülgsed kultuuri- ja vaba aja tegevused on kättesaadavad üle kogu valla.
- Piirkonda tutvustavate suurürituste edasiarendamine ja täiendavate ürituste toomine valda.

- Ühtse rahvakultuurikollektiivide ja külaliikumise toetamise põhimõtete ja rahastamise korra regulaarne ülevaatamine ja kaasajastamine.
- Kaasata kohalikku elanikkonda vallaelu kavandamisse ja tagada neile informatsiooni kättesaadavus.
- Korrastatud külad, traditsioonilised külaüritused, mis tugevdavad külade ja piirkondade identiteeti.
- Külavanemad ja sädeinimesed on motiveeritud.

Eesmärk:

- Märjamaa vald on kohalike kultuuritraditsioonide ja kõrge vaimsusega atraktiivse elukeskkonnaga paikkond, kus on loodud soodsad võimalused ja tingimused vaba aja veetmiseks kõikidele vanusegruppidele.

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Vana-Vigala rahvamaja rekonstrueerimise lõpule viimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)	68 617	2019-2020	osavallavalitsus
2	Varbola rahvamaja remont (vallaeelarve ja toetusmeetmed)	126 000	2021-2022	vallavalitsus
3	Haimre rahvamaja külalistetoa väljaehitamine (toetusmeetmed ja erasektor)		2023+	MTÜ
4	Märjamaa lauluväljaku rekonstrueerimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
5	Märjamaa rahvamaja vent.süsteemi remont (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
6	Teenuse mõisa küttesüsteemi uuendamine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
7	Valgu rahvamaja katuse vahetus (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus

Tegevused:

1. Pärimuskultuuri säilitamine ja propageerimine ning erinevatele sihtgruppidele kultuurilise isetegevuse võimaluste pakkumine koostöös MTÜ-de ja erasektoriga.
2. Valla erinevate piirkondade kultuuriliste eripärade ja omanäolisuse säilitamine ja arendamine.
3. Märjamaa piirkonda tutvustavate suurürituste edasiarendamine, täiendavate ürituste toomine piirkonda, mille läbi saab vald laiemalt tuntuks.

4. Valla ühtse kultuuri- ja spordisündmuste kalendri koostamine.
5. Ühtne rahvakultuurikollektiivide ja külaliikumise toetamise põhimõtete ja rahastamise korra väljatöötamine.
6. Valla ja külade katusorganisatsioonide jätkusuutliku koostöö korraldamine, pideva infovahetuse tagamine vallavalitsuse ja külavanemate vahel.
7. Informatsiooni jagamise süsteemi ja mudeli koostamine, et tagada valla erinevate piirkondade elanikele, olenemata nende vanusegrupist, valla poolt edastatavate teadete ja muu informatsioon kättesaadavus.
8. Külavanemate ja sädeinimeste jätkusuutliku motiveerimis- ja tunnustamissüsteemi täiendamine ja rakendamine.
9. Projektipõhiste investeeringute teostamine vaba aja veetmise, pärimuskultuuri ning üldist kultuurielu rikastavatesse rajatistesse ja vahenditesse.

3.2.3. Muuseum

Märjamaa valla hallata on Sillaotsa Talumuuseum, mis tegutseb aastast 1982. Muuseumil on rikkalikud kogud, unikaalsed ja ainulaadsed museaalid ning teotahteline meeskond.

Väljakutsed:

- Kaasaegsete, konkurentsivõimeliste ja nõuetekohaste tingimuste väljaarendamine muuseumi külastajatele, museaalidele ning töötajatele.

Eesmärk:

- **Muuseumi väljaehitamine aastaringselt kasutatava kogukonnakeskuse (vaba aja veetmine, erinevad üritused, elukestev õpe), haridusasutuse (muuseumitunnid muuseumi ruumides ning territooriumil) ja rahvusvahelise turismiobjektina.**

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Sillaotsa talumuuseumi näituseküüni köögi ja külastajate sanitaarsõlme (sh WC) väljaehitamine (vallaelarve ja toetusmeetmed)	110 000	2023+	vallavalitsus
2	Sillaotsa talumuuseumi mänguväljaku ehitus (vallaelarve ja toetusmeetmed)		2023+	vallavalitsus

3	Sillaotsa talumuuseumi territooriumi korrastamine (vallaelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
4	Sillaotsa talumuuseumi uue külastuskeskuse (häärber-talutare) väljaehitamine (vallaelarve ja toetusmeetmed)		2023+	vallavalitsus

Tegevused:

1. Muuseumiteenuste jätkuv arendamine (ettekanded, konsultatsioonid, nõustamine, ekskursioonid, muuseumitunnid, näitused jne).
2. Koostöö arendamine kogukonna ja teiste vallaasutustega, samuti haridusasutuste ja teiste muuseumitega väljaspool valda.
3. Muuseumitöötajate konkurentsivõime toetamine läbi koolituste, seminaride, ekskursioonide, konverentside jne.
4. Kaasaegsete WC-de ehitamine.

3.2.4. Sporditegevus, tervisesport ja spordirajatised

Märjamaa valla omandis on järgmised spordi ja tervisespordi rajatised:

1. Märjamaa Spordihoone
2. Märjamaa ujula
3. Järta tervisespordikeskus
4. Märjamaa rulapark/skatepark
5. Taelamäe motokrossirada
6. Koolide juures asuvad võimlad ja staadionid

2018. aasta juunikuus asutati valla poolt Sihtasutus Märjamaa Valla Spordikeskus, mille eesmärgiks on valla spordielu koordineerimine ning spordiobjektide haldamine. Sporditeenuseid osutavad vallas MTÜ Märjamaa Spordiklubi, MTÜ Märjamaa Korvpallikool, MTÜ Maadlusklubi Juhan, MTÜ Raplamaa Jalgpallikool, Juurimaa Tall OÜ jt. Vallavalitsuse juurde on moodustatud alaline spordikomisjon.

Väljakutsed:

- Kaasaegsed sportimisvõimalused siseruumides.
- Mitmekülgsete sportimisvõimaluste mitmekesistamine kogu vallas.

Eesmärk:

- **Märjamaa vald on tervislike eluviisidega aktiivne kogukond, kus spordi- ja liikumisharrastusteks on loodud kõik kaasaegsed tingimused, mis on juhitud ning suunatud kvalifitseeritud, asjatundlike ja motiveeritud treenerite ning juhendajate poolt.**

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Märjamaa valla spordihoone ehitamine (vallaeelarve)	4 375 782	2019-2020	SA
2	Märjamaa valla spordihoone parkla ning spordihoone ja parkla sademevete äravoolusüsteemi projekteerimine ja ehitamine (vallaeelarve)	211 159	2020	SA
3	Märjamaa ujula katuse rekonstrueerimine (vallaeelarve, toetusmeetmed)	146 000	2020+	vallavalitsus
4	Märjamaa ujula parkla laiendus ja rekonstrueerimine (vallaeelarve)	94 000	2021	vallavalitsus
5	Märjamaa ujula keskküttesüsteemi soojasõlme rekonstrueerimine (vallaeelarve)	7 041	2020	vallavalitsus
6	Märjamaa ujula välisseinte soojustamine (COVID-19 eriolukorra investeeringutoetus)	283 569	2020	vallavalitsus
7	Gümnaasiumi territooriumile miniväljaku rajamine (vallaeelarve, LEADER meetme toetus)	60 541	2020+	vallavalitsus
8	Järta tervisespordikeskuse väliinventar (prügikastid, välikäimla, infostend, katusealused), (vallaeelarve, LEADER meetme toetus)	15 000	2020	vallavalitsus
9	Märjamaa ujula katlamaja rekonstrueerimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2021+	vallavalitsus
10	Märjamaa ujula hoone rekonstrueerimine, sh suure basseini rekonstrueerimine ja teise korruse põranda remonttööd (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
11	Orgitale avaliku mänguväljaku rajamine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
12	Märjamaa Gümnaasiumi territooriumi Tamme tee poole mänguväljaku rajamine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus, SA, MTÜ
13	Skatepargi uuendamine (vallaeelarve)		2022+	vallavalitsus
14	Järta tervisespordikeskuse arendamine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	SA
15	Lasketiiru rajamine Vana-Vigalasse (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	osavallavalitsus, MTÜ
16	Valgustusega uisuväljaku rajamine talvel Märjamaale (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus, erasektor

Tegevused:

1. Olemasolevate spordihoonete ja spordiväljakute korrastamine ja arendamine koostöös era- ja mittetulundussektoriga.
2. Järta tervisespordikeskuse arendamine ja turundamine, valgustatud suusarajadade tagamine talvel (liitumine <https://terviserajad.ee/>).
3. Koostöövõrgustiku loomine valla spordiinimeste vahel.
4. Valla ühtse spordiportaali loomine (kus ja millal midagi toimub), spordiinfo pidev jagamine ja turundamine.
5. Uute sportimisvõimaluste loomine (instruktoriga ujumise ring, vesiaeroobika, liikumissarjad täiskasvanutele jms).
6. Sportimiseks ja vaba aja veetmiseks vajaliku taristu laiendamine, projektipõhised investeeringud vaba aja veetmise vahenditesse (spordiplatside võrgud, korvid, väravad, vabaõhu trenadžöörid jms).
7. Ratsaspordi arendamiseks vajalike projektide elluviimine Juurimaa ratsaspordikeskuses.
8. Vana-Vigala staadioni maa-ala kasutamise ja arendamise perspektiivide väljaselgitamine (elementaarne staadionihoone või katusealune, WC-d, väravad, kuulitõukesektor, kaugshüppekast).

3.3. Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

Sotsiaalhoolekanne on sotsiaalhoolekande seaduse mõistes sotsiaalteenuste, sotsiaaltoetuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise või määramisega seotud toimingute süsteem, mille eesmärk on toetada inimese iseseisvat toimetulekut ja töötamist ning aktiivset osalust ühiskonnaelus, ennetades sealjuures sotsiaalsete probleemide tekkimist või süvenemist üksikisiku, perekonna ja ühiskonna tasandil.

Märjamaa valla osutatavad ja korraldatavad sotsiaalteenused on koduteenus, eluruumi tagamise teenus, päevakeskuse teenus, saunateenus, pesupesemisteenus, tugiisikuteenus ja juhuveona osutatav sotsiaaltransporditeenus, väljaspool kodu osutatav üldhooldekoduteenus, täisealise isiku hooldus, isikliku abistaja teenus, varjupaigateenus, turvakoduteenus, võlanõustamisteenus, lapsehoiuteenus, asendushooldusteenus, järelhooldusteenus ning muud vajaduspõhised teenused inimese iseseisvat toimetulekut soodustavad teenused.

Märjamaa valla eelarvest makstavad abivajadusest sõltumatud sotsiaaltoetused on sünnitoetus, ranitsatoetus, eaka sünnipäevatoetus ja matusetoetus. Märjamaa valla eelarvest makstavad abivajadusest sõltuvad toetused on tervisetootus, puudega isikule eluruumi kohandamise toetus, vajaduspõhiste ja toetavate teenuste toetus, toetus laste toimetuleku tagamiseks, toetus raske majandusliku olukorra puhul, erakorriline toetus ja vältimatu sotsiaalabitoetus ning toetus lasteaias kohatasu hüvitamiseks ja toetus õpilaskodu üüri ja kommunaalkulude hüvitamiseks.

Lastekaitsealase töö maht on viimastel aastatel tunduvalt tõusnud. Haridusliku erivajadusega laste arvu pidevast tõusust tulenevalt on suur osakaal koostööl vastavate erialaspetsialistidega.

Kriisi- ja multiprobleemsete perede tõhusaks abistamiseks on tulemuslik juhtumi- ja võrgustikutöö vajab stabiilset ja küllaldast aja- ning inimressurssi.

3.3.1. Sotsiaalhoolekanne ja –teenused

Väljakutsed:

- Puudub sotsiaalteenuste kvaliteedi tagamise süsteem.
- Olemasolevad sotsiaal- ja munitsipaaleluruumid ei vasta nõuetele ja asuvad killustatult üle valla erinevates piirkondades.
- Eluruumi tagamise erinevad teenused vajavad arendamist.
- Puudub varjupaiga osutamise teenuse võimaldamine oma valla haldusterritooriumil.
- Puudub sotsiaalhoolekandes töötavate spetsialistide ja töötajate järjepidev superviseerimine.
- Vajadus valdkonnapõhise (sotsiaalhoolekanne, perekonnaõigus) juriidilise nõustamise järele.
- Vähene inimressurss, et rohkem osaleda valdkonnapõhises projektitöös.
- Lapse vajadustele vastava elu-, kasvu- ja õpikeskkonna loomine ja last väärtustavate hoiakute kujundamine.
- Olemasolevad sotsiaalteenused vajavad pidevat arendamist ja kaasajastamist, vajalik on välja arvestada ja kehtestada olemasolevate sotsiaalteenuste hinnad.

Eesmärgid:

- **Märjamaa vallas on välja arendatud abivajajate vajadustele vastav sotsiaalhoolekandeline abi andmise süsteem, mis toetab elanike iseseisvust, toimetulekut ja tervist ning tagab abivajajatele paindlikud, inimese vajadustest lähtuvad tugiteenused ja toetused.**
- **Märjamaa vallas on loodud lapse vajadustele vastav elukeskkond, tagatud on erivajadustega laste varajane märkamine ning nende arenguvajaduste toetamine ja perede nõustamine.**

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Märjamaa sotsiaalkeskuse katlamaja rekonstrueerimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)	25 000	2021+	vallavalitsus
2	Olemasolevate sotsiaalelamispindade ja munitsipaalkorterite parendamine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2019+	vallavalitsus, erasektor
3	Rajatakse turvalise, majanduslikult vastuvõetava hinnaga ning toetatud		2022+	vallavalitsus, erasektor

	teenusega majutusüksus(ed) (vallaelarve ja toetusmeetmed)			
4	Varjupaiga rajamine (vallaelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus

Tegevused:

1. Sotsiaalteenuste kvaliteeditagamise süsteemi loomine ja rakendamine.
2. Võimaluste loomine sotsiaaltöötajatele (sh lastekaitse spetsialistid ja teised sotsiaalhoolekande valdkonnas töötavad spetsialistid) töönõustamise ja supervisiooni saamiseks (läbipõlemise vältimiseks, üksteise jõustamiseks, tööjõuressursi säilitamiseks).
3. Sotsiaalvaldkonna töötajatele täiendõpe ja koolituste tagamine, mis on vajalikud tulemustele orienteeritud tööks erinevate sihtrühmadega.
4. Teenuste ja toetuste kohta valla kodulehel avaldatava info kättesaadavuse parandamine, info jagamise võimaluste laiendamine.
5. Valdkonnaülese koostöö arendamine sidusvaldkondade spetsialiste koondavate töögruppide (meditsiin, haridus, õigus- ja korrakaitse, tööhõive, hoolekanne jt) vahel.
6. Varajase sekkumis- ja reageerimissüsteemi loomine abivajavate (sh hädaohus oleva) laste märkamiseks ja abistamiseks.
7. Arenguliste erivajadustega laste varajase märkamise süsteemi loomine.
8. Tugiteenuste osutamise süsteemi väljatöötamine, nt tugiteenuste keskuse loomine (eripedagoog, logopeed, psühholoog, sotsiaalpedagoog jt).
9. Lastekaitse korralduse tõhustamine ja kaasajastamine, lastele suunatud toetavate teenuste arendamine.
10. Erivajadustega laste varajane märkamine ning neile võrdsete võimaluste loomine arenguks läbi toetavate teenuste arendamise.
11. Vanemlikke oskusi arendavate programmide ja teenuste kättesaadavuse võimaldamine.
12. Valdkondade vahelise koostöö arendamine ja toetamine.
13. Sotsiaalteenuste arendamine, sihtrühmadele suunatud toetavate teenuste kvaliteedi ning kättesaadavuse arendamine.
14. Olemasolevate sotsiaalteenuste hindade välja arvestamine ja teenushindade kehtestamine.
15. Puudega noortele päevahoiu ja igapäevaelu toetava teenuse väljaarendamine.
16. Munitsipaalelamu ehitamine riigi ja erasektori toega.

3.3.2. Tervishoid ja rahva tervise edendamine

Märjamaa vallas osutab üldarstiabi teenust 2 perearstipraksist (Märjamaa Arstid OÜ, Märjamaa Perearstikeskus OÜ) 4 nimistuga. Nelja perearsti kohta on kokku 7 pereõde. Märjamaa Arstid OÜ ettevõttes osutavad teenust kolm pereõde, kellest kaks Märjamaal ja üks Kivi-Vigalas. Märjamaa Perearstikeskus OÜ-s osutavad teenust viis pereõde. Märjamaa Arstid OÜ-s töötab lisaks kahele perearstile ka üks arst perearst abiarstina. Märjamaa Arstid OÜ osutab teenust ka Kivi-Vigalas asuvates vastuvõturuumides.

Apteegid asuvad Märjamaa alevis (3 tk) ja Vana-Vigalas. Hambaraviteenust pakutakse Märjamaa alevis. Märjamaa alevis asub ka Põhja-Eesti Regionaalhaiga kiirabi tugipunkt.

Märjamaa alevis osutatakse esmatasandil järgmisi teenuseid: üldarstiabi, koduõendusabi, füsioteraapia, ämmaemandusabi. Endisele Märjamaa vallale ja Vigala vallale on koostatud terviseprofiil, mis vajab uuendamist ja ühtlustamist.

Väljakutsed:

- Esmatasandi tervishoiuteenuse tagamine.
- Tervishoiuteenuse jaoks vajalik infrastruktuur ei vasta kaasaegsetele nõuetele.
- Tervist edendavad tegevuste süsteemne arendamine.
- Tööle asuvad spetsialistid vajavad elamispiinda.
- Koostöö toimivate perearstikeskuste vahel.

Eesmärk:

- **Vallas on kvaliteetne arstiabi kõikidele elanikele kättesaadav, elanikud väärtustavad tervislikke eluviise.**

Tegevused:

1. Märjamaa valla terviseprofiili ühtlustamine ja uuendamine.
2. Tervisedenduslike tegevuste läbiviimine ja tervislike eluviiside propageerimine koostöös haridus-, kultuuri- ja spordiasutuste ning kodanikuühendustega.
3. Aktiivne osalemine erinevates tervisedenduslikes programmides ja kampaaniates.
4. Tööle asuvatele spetsialistidele elamispiindade võimaldamine.
5. Tervise nõukogu loomine.

3.4. Tehniline infrastruktuur

3.4.1. Energiamajandus

Euroopa Liidu energiapoliitika arengusuunad (energiasääst, kohalike kütuste kasutuselevõtt, keskkonnaheitmete vähendamine) on olnud heaks orientiiriks ka Märjamaa valla soojusmajanduse arendamisel. EL struktuurfondide toetusi on edukalt rakendatud mitmete valla energiamajanduse projektide teostamisel hoonete energiasäästlikumaks muutmisel ja tervisliku sisekliima tagamisel.

Märjamaa vallas on neli kaugküttepiirkonda:

1. Märjamaa alevi Tehnika tänava kaugküttepiirkond
2. Märjamaa alevi Pärna tänava kaugküttepiirkond
3. Märjamaa keskalevi kaugküttepiirkond
4. Orgita küla kaugküttepiirkond

Nelja kaugküttepiirkonda teenindab kaks kaugküttekatlamaja. Märjamaa alevi kolme kaugküttepiirkonda ja Orgita küla kaugküttepiirkonda varustab soojusega N.R. Energy OÜ-le kuuluvad katlamajad. Orgita katlamajas töötab üks 1,0 MW võimsusega veekatel tükktribaga ja teine 1,2 MW reservkatel põlevkiviõliga. Märjamaa katlamajas töötab üks 2 MW võimsusega katel hakkepuiduga ja teine 2,5 MW võimsusega reservkatel põlevkiviõliga. Päevakorda on tõusnud Orgita katlamaja rekonstrueerimine või kolme kilomeetri pikkuse kaugküttetrassi ehitamine Märjamaa katlamajast Orgita külani.

Valgu, Kasti, Varbola, Teenuse, Laukna ja Sipa keskasulates kaugküttekatlamajad puuduvad, soojavarustus on tagatud lokaalkatlamajade ja lokaalsete küttelehenduste kaudu.

Märjamaa Vallavalitsuse allasutuste hoonete soojusvarustussüsteemid on üldiselt heas seisukorras. Viimastel aastatel on rekonstrueeritud mitmed hooned ning need on varustatud kaasaegsete kütte- ja ventilatsioonisüsteemidega. Lokaalkatlamajad on suures osas üle viidud pelletiküttele.

Kaasaegne automatiseeritud pelletiküte on kasutusel Märjamaa Gümnaasiumi, Varbola Lasteaia-Algkooli, Valgu Rahvamaja ning Sipa-Laukna Lasteaia Sipa ja Laukna hoonetes.

Varbola Rahvamaja ja Haimre Rahvamaja hoonetes on kasutusel halupuul põhinev keskküttesüsteem. Katlaid kütab rahvamaja töötaja. Perspektiivis on mõistlik katelde töö automatiseerida.

Valgu Põhikooli hoone soojusvarustussüsteem on lahendatud ahiküttega, mida toetatakse otsese elekterküttega (kasutusel on elektrikonvektorid). Eksploateeritavaid ahjusid on hoones 18. Valgu põhikooli ahju- ja elektriküte on planeeritud viia üle pelleti- või soojuspumbaga küttele.

Teenuse külas asuvat Teenuse mõisa köetakse otsese elektriküttega (elektrikonvektoritega). Perspektiivis on mõistlik asendada otsene elektriküte soojuspumpadega.

Märjamaa Ujula ja Märjamaa Sotsiaalkeskuse katlamajad töötavad õliküttelt, lähimatel aastatel on otstarbekas need üle viia pelletiküttele.

Vigala osavalla territooriumil puuduvad kaugküttepiirkonnad. Kivi-Vigala osavallavalitsuse hoones on maaküte. Kivi-Vigala Põhikooli ja Kivi-Vigala Lasteaia hoonel on ühine tahkeküttele katlamaja, peamiselt köetakse kivisõega. Kivi-Vigala rahvamaja köetakse lokaalse katlaga kivisõe ja puuduga, lisakütteks on õhksoojuspump. Kivi-Vigala küladekeskust köetakse õhksoojuspumbaga ja elektriradiaatoritega. Vana-Vigala Rahvamaja ja Raamatukogu köetakse raske kütteõliga, raamatukogus on lisaks õhksoojuspump. Vana-Vigala Põhikooli ja Vana-Vigala Lasteaeda köetakse Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli katlamajast (kaugküte), kus kütmine toimub puiduhakkega.

Elektrisüsteemide varustuskindluse tagamiseks on Märjamaa vallas ehitatud 2016. aastal 110 kV valmidusega kõrgepingevõrk. Uus liin paikneb kõrgemal, liinil on piksekaitseadmed, liini

kannavad betoonist ja terasest mastid. Kõik see vähendab ilmastikust tingitud rikkeid. 2017. aastal rekonstrueeriti Märjamaa 35(110)/10 kV piirkonnaalajaam.

Väljakutsed:

- Orgita küla kaugküttetorustik ja katlamaja on aegunud ning madala kasuteguriga.
- Vana-Vigalas Jaama tänava katlamaja kasutab kütusena fossiilkütust.
- Märjamaa sotsiaalkeskuse katlamaja kasutab kütusena kergkütteõli.
- Teenuse mõis kasutab soojusenergia tootmiseks otsesest elektrikütet.
- Märjamaa ujula katlamaja kasutab kütusena kergkütteõli.
- Valgu põhikooli ahiküte on amortiseerunud ja otsene elektriküte ei ole kasutamiseks otstarbekas.
- Elektrienergia edastamisel esineb endiselt lühi- ja pikemaajalisi katkestusi.

Eesmärgid:

- **Märjamaa valla kaugküttepiirkondades on kaasaegne taastuvenergiat kasutav soojusenergiavõrk ning Märjamaa valla asutuste lokaalkatlamajad on üle viidud taastuvenergia tarbimisele.**
- **Märjamaa vald kasutab soojus- ja elektrienergia tootmiseks osaliselt päikeseenergiat, rajatud on Märjamaa Päikesepark, mille eesmärgiks on tutvustada rohelist mõtteviisi, pakkuda tulevikus kogukonnale sobilikke lahendusi ühistuliseks elektrienergia tootmiseks ning jagada reaalselt kogemust ja teadmisi päikeseenergia kasutamise võimalustest.**
- **Märjamaa valla asutuste sisekliima vastab kehtestatud tervisekaitsestandarditele.**
- **Elektrienergia varustuskindlus on tagatud väga harvade katkestustega.**

Tegevused:

1. Orgita küla kaugküttepiirkonna üleviimine kaasaegsele tasemele.
2. Vana-Vigala Jaama tänava katlamaja üleviimine taastuvenergia tarbimisele.
3. Märjamaa valla hallatavate asutuste lokaalkatlamajade üleviimine taastuvenergia tarbimisele (kajastatud vastava valdkonna tegevuskavas):
 - Valgu kooli küttesüsteemi ehitus;
 - Ujula katlamaja rekonstrueerimine;
 - Sotsiaalkeskuse katlamaja rekonstrueerimine;
 - Teenuse mõisa küttesüsteemi ehitus.
4. Märjamaa valla asulates kõrgepingeliinide pinnasesse viimine ja madalpingeliinide korrastamine.
5. Võrguoperaatorile ettepaneku tegemine plaaniliste võrguhooldustööde kooskõlastamine vallaga vähemalt 30 kalendripäeva enne hoolduse teostamist (viia varasemaks kui seda tehakse tänasel päeval).
6. Olemasolevate elektrivõrgu liitumispunktide täpsustamine (liitumispunktid on mastides jne., liitumispunkt viia alati arvestiteni).

7. Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli madalpingeliinide üleandmine võrguoperaatorile.
8. Taastuenergia tootmise soodustamine.
9. Märjamaa valda päikeseelektrijaamade rajamine (koostöös ettevõtete ja mittetulundusühingutega rajatakse roheline energiatootmise tutvustamiseks päikesepaneelidega elektrit tootev avatud Märjamaa Päikesepark).

3.4.2. Teed, tänavad ja liikluskorraldus

Märjamaa valla suurest territooriumist ja hajaasustusega piirkonnast tingituna on vallas teede maht väga suur.

Kohalikke teid, mille hooldus ja remont on valla kohustus, on 556 km, millest kattega teed ca 65 km ja katteta teed (kruus) ca 544 491 km. Märjamaa valda läbib Eesti põhimaantee nr 4 Tallinn-Pärnu-Ikla. Lisaks põhimaanteele läbivad Märjamaa valda mitmed riigi tugi- ja kõrvalmaanteed.

Kergliiklusteed on Märjamaa alevis ja Orgital ning Varbolas.

Täpsed valla teede arenguperspektiivid kajastatakse Märjamaa valla teehoiukavas.

Väljakutsed:

- Teede seisundid halvad, kruusateedel katted õhukesed, pole midagi profileerida.
- Katteta teede osakaal suur.
- Teehoiukava puudub.
- Teede register on puudulik.
- Sillad ja truubid ning teemaa (kraavid) on hooldamata.
- Teed mõõdetud maareformi käigus eramaade sisse.
- Rasketehnika hävitab teekatteid.
- Teemaal asuvad võsa ja puud ei võimalda teehooldust teostada.
- Katteta teedel tolmu probleem kuival ajal.
- Ristmikel ei ole nähtavus tagatud.
- Liikluskorraldusvahendid on amortiseerunud või puuduvad.
- Puudub elanike vajadusi rahuldav kergliiklusteede võrgustik.

Eesmärk:

- **Märjamaa valla teed on korras ja hooldatud, elanikele, ettevõtjatele ja külalistele on tagatud turvalised liiklemistingimused kogu valla territooriumil.**

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Märjamaa valla teede investeeringud (vallaeelarve)	400 000	Iga-aastane	vallavalitsus
2	Vigala osavalla teede investeeringud (vallaeelarve)	80 000	Iga-aastane	osavallavalitsus
3	Vana-Vigala-Jaama kergliiklustee ehitus (vallaeelarve)	456 160	2019-2021	osavallavalitsus
4	Märjamaa-Orgita kergliiklustee amortiseerunud lõigu rekonstrueerimine (vallaeelarve)	30 000	2020+	vallavalitsus
5	Märjamaa alevis Metsanurga tänava ehitus (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2020-2021	vallavalitsus
6	Märjamaa alevis Tamme tee kergtee ehitus (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2021+	vallavalitsus
7	Märjamaa alevis Välja tänava ehitus (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
8	Märjamaa-Rangu kergliiklustee ehitus (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
9	Kergliiklusteede kavandamine Sipa, Valgu ja Rapla suunal (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
10	Varbola-Põlli (Varbola linnus) kergliiklustee ehitus (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
11	Märjamaa alevis Kasti tee ja Haimre pst kergliiklustee kavandamine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2023+	vallavalitsus
12	Kivi-Vigala – Leibre kergliiklustee ehitus (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2023+	osavallavalitsus

Tegevused:

1. Valla teehoiukava koostamine (2021).
2. Teede inventariseerimine ja teeregistri korrastamine koostöös Maanteeametiga.
3. Teekatete märgistamine ja teede nimesiltide ning liikluskorraldusvahendite korrastamine ja täiendamine.
4. Kergliiklusteede väljaehitamine.
5. Koostöös Maanteeametiga jalakäijatele turvalise teeületuse lahenduste väljatöötamine riigimaanteedel asuvate autobussipeatuste piirkonnas (kiirusepiirangud, ülekäigukohtade valgustamine, mitmetasandiline teeületus jne).
6. Võimaluste leidmine teede investeeringute mahu suurendamiseks.
7. Mustkatttega teede osakaalu suurendamine.

8. Avaliku kasutusega erateedel isikliku kasutusõiguse lepingute sõlmimine, Märjamaa valla kasuks sundvalduste seadmine või teede valla omandisse võtmine.
9. Põllumajandustehnika kasutajate teavitamine teemal, et põllumajandustehnikaga avalikul teel liiklemisel peab tehnika olema eelnevalt puhastatud.
10. Vastavalt vajadusele valla infokaartide ning infostendide paigaldamine.
11. Valla teede kasutamise korra väljatöötamine ja rakendamine.

3.4.3. Tänavavalgustus

Märjamaa vallas on tänavavalgustus kasutusel Märjamaa alevis ja kaheteistkümnes väiksemas keskuses (Haimre, Kasti, Kivi-Vigala, Laukna, Luiste, Moka, Orgita, Sipa, Teenuse, Vana-Vigala, Varbola, Valgu). Valla valgustuspunktide summaarne arv on 1240. Valdavalt on kasutusel kõrgrõhu naatriumlambid (890 tk), kõrgrõhuelavhõbelambid (233 tk), LED lambid (87 tk) ning ülejäänud muud lambid (30 tk). Tänavavalgustuse koguvõimsus on 135 kW ning valgustatud tänavate ja teede kogupikkus on 60 km. Valgustite juhtimine toimub erinevatele tänavagruppidele ja liinilõikudele alajaamade kaupa. Valgustite sisse ja väljalülitamine toimub hämaralülitite ja programmkelladega liinilõikude kaupa.

Väljakutsed:

- Valla tänavavalgustussüsteemid on suures osas amortiseerunud.
- Kasutusel on valdavalt puit- ja betoonpostid, millede vanus on keskmiselt 30-40 a ja mis on amortiseerunud ning seetõttu ebaturvalised.
- Laternate toiteliinideks on paljasjuhtmed või õhukaabel.
- Suures osas on laternad põhivõrgu elektriliinide postidel, mis kuuluvad võrguoperaatorile.
- Aastane elektrienergiakulu tänavavalgustusele on 400 MWh.

Eesmärk:

- **Märjamaa valla tänavavalgustus on kaasajastatu ja säästlik ning kõik suuremad keskused ja kompaktse asustusega alad on tänavavalgustusega varustatud.**

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja
1	Märjamaa valla tänavavalgustuse üleviimine LED valgustusele ja nutikale juhtimissüsteemile (vallaelarve ja toetusmeetmed)	250 000	2021-2024	vallavalitsus

Tegevused:

1. Märjamaa valla tänavavalgustuse arendamise kava koostamine ja täiendavat tänavavalgustust vajavate piirkondade kaardistamine.

2. Tänavavalgustuse renoveerimisprojekti koostamine.
3. Olemasolevate valgustite välja vahetamine LED laternate vastu, selle tulemusel tõuseb tänavavalguse varustuskindlus, suureneb valgustite kasutusiga ja omakorda väheneb elektritarbimine ca 120 MWh-le.
4. Olemasolevate ja amortiseerunud kandekonstruktsioonide väljavahetamine metallpostide vastu.
5. Tänavavalgustuse toite viimine maakaablistesse, mille abil suureneb ilmastikukindlus ja väheneb elektrikadu.
6. Tänavavalgustuse targa juhtimissüsteemi kasutusele võtmine.
7. Tänavavalgustuse hoolduse ja arendamise täisteenuse sisse ostmine.
8. Bussiootepaviljonidega varustatud bussipeatuste valgustamine, lokaalsete päikeseenergiaal töötavate valgustite kasutusele võtmise kaalumise.

3.4.4. Vesi ja kanalisatsioon

Märjamaa vallas osutab ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni (ÜVK) teenust AS Matsalu Veevärk. ÜVK on välja ehitatud kõikides suuremates tihedama asustusega keskustes (Märjamaa alev, Orgita, Kasti, Valgu, Varbola, Sipa, Laukna, Teenuse, Vana-Vigala, Kivi-Vigala). ÜVK arendamine toimub vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavale. Märjamaa vallas kehtib 2 ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava: Märjamaa valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2017-2028⁴ (endine Märjamaa valla territooriumi) ja Vigala valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2016-2028⁵ (endise Vigala valla territoorium). Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamiseks vajalikud investeeringud teostab AS Matsalu Veevärk.

Piirkondades, kus puudub ühisveevärk ja -kanalisatsioon, on veevarustus ja heitveekäitlus lahendatud lokaalselt. Lokaalsete heitveekäitlussüsteemide rajamisel tuleb arvestades piirkonna põhjaveekaitstust. Suur osa Märjamaa valla territooriumist on nõrgalt kaitstud või kaitsmata põhjaveega alad.

Väljakutsed:

- Lokaalsete reovee puhastamise ja ärajuhtimise süsteemide puudumine või nõuetele mittevastavus hajaasustusega piirkondades.
- Sademeveesüsteemide puudumine Märjamaa alevis.
- Tuletõrjervee olemasolu ei ole tagatud kõikides piirkondades.
- Ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemid on osaliselt rekonstrueerimata.
- Elanikel ei ole võimekust kinnistusesiseid torustikke välja ehitada, et liituda kinnistu piirile rajatud ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemidega.

⁴ http://marjamaa.kovtp.ee/documents/380086/17199221/M%C3%A4rjamaa+YVVKA+2017-2028_070917.pdf/72330d59-d89c-485a-8184-14bbf543fa4a

⁵ <https://www.riigiteataja.ee/aktiilisa/4020/4201/6076/lisa.pdf#>

Eesmärk:

- Valla kõikides piirkondades on nõuetele vastavad veevarustuse- ja kanalisatsioonisüsteemid, tagatud on tuletõrjevee vajadus ning sademevee ärajuhtimine.

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Hajaasustuse veeprogrammis osalemine (vallaelarve ja toetusmeetmed)	60 000	Iga-aastaselt	vallavalitsus
2	Vigala hooldekodu veevarustussüsteemi rekonstrueerimine/rajamine, energiasääst (vallaelarve)	60 000	2019-2020	osavallavalitsus

Tegevused:

1. Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kavade uuendamine ja ühtlustamine.
2. Hajaasustuse veeprogrammis osalemise jätkamine ja rahastamine.
3. Lokaalsete reoveesüsteemide korrasoleku kontrollimine.
4. Elanike nõustamine, motiveerimine ja võimalusel toetamine ühisveevärgi ja kanalisatsiooniga liitumisel ning vajadusel lokaalsete lahenduste väljaselgitamisel.
5. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni taristu uuendamine vastavalt arendamise kavale.
6. AS Matsalu Veevõrk jätkusuutlikkuse tagamine.
7. Tuletõrje veevõtukohtade kaardistamine ja märgistamine.

3.5. Keskkond ja maakasutus

3.5.1. Jäätmekäitlus

Märjamaa valla territooriumil on tagatud korraldatud jäätmevedu, veo korraldaja on AS Eesti Keskkonnateenused. Pakendijäätmete liigiti kogumiseks on tiheasustatud piirkondadesse paigaldatud paberi- ja kartongpakendi ning segapakendi kogumiskonteinerid.

Märjamaa alevis, Jaama tänav 5, asub Märjamaa jäätmejaam, kus eraisikutele on tasuta tagatud alljärgnevate jäätmete vastuvõtt:

1. tootjavastutus organisatsiooni kaetud jäätmeliikide (paber, kartongpakend, sega pakendijäätmed sh vahtpolüstüroolpakend) vastuvõtt;
2. plastide vastuvõtt;
3. tekstiili vastuvõtt;
4. metallide ja vanaraua vastuvõtt;

5. elektri- ja elektroonikaseadmete (komplektne olmeelektroonika) vastuvõtt;
6. suurjätmete (sh mööbliesemed: diivanid, laudad, toolid,apid, riulid, madratsid, vaibad, kardinad; sanitaartechnika: vannid, kraanikausid, wc-potid vastuvõtt);
7. sõiduauto rehvide vastuvõtt;
8. lehtklaasi ja klaasi vastuvõtt;
9. ohtlike jätmete vastuvõtt;
10. eterniidi vastuvõtt (hooajaline).

Ehitus- ja lammutusjätmeid, autolammutuse jääke, segaolmejätmeid, aia- ja haljastujätmeid, raiejätmeid (oksad) ja puitjätmeid saavad Märjamaa valla elanikud Märjamaa Vallavalitsuse ja MTÜ Raplamaa Jäätmekäitluskeskus vahel sõlmitud koostöölepingu alusel tasu eest viia Rapla Mäepere jätmejaama.

Märjamaa valla jäätmemajanduse korraldamise aluseks on Märjamaa valla jäätmekava.

Väljakutsed:

- Märjamaa jätmejaamas ei ole tagatud kõikide jäätmeliikide (haljastusjätmed, ehitusjätmed jm) vastuvõtu võimalus.
- Märjamaa jätmejaama olemasolevad vastuvõtu võimalused (territoorium väike) ja pakendikonteinerite võrgustiku maht ei taga elanikkonna vajadust.

Eesmärk:

- **Vallas on jäätmemajandus korraldatud keskkonnasõbralikult ning vallaelanikud on keskkonnateadlikud, toimub jätmete liigiti kogumine.**

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Märjamaa uue jätmejaama eelprojekti koostamine (vallaelarve)	15 940	2020+	vallavalitsus
2	Märjamaa jätmejaama tegevuse laiendamine ja ümberasumine Orgitale (vallaelarve ja toetusmeetmed)		2020+	vallavalitsus

Tegevused:

1. Pakendikonteinerite võrgustiku tihendamise.
2. Riidepunkti konteinerite paigaldamine tiheasustatud piirkondadesse.
3. Tänavaprügikastide võrgustiku korrastamine ja uuendamine.
4. Keskkonnateadlikkuse tõstmine ja teavitustöö korraldamine koostöös valla lasteasutuste ja kodanikuühendustega.
5. Jäätmekava uuendamine ja kaasajastamine.
6. Märjamaa jäätmejaama tegevuse laiendamine ja ümberasumine Orgitale.

3.5.2. Keskkonnakaitse, keskkonnateadlikkus ja keskkonnatervis

Suurest territooriumist lähtuvalt asub Märjamaa vallas mitmeid hoiu- ja looduskaitsealasid, hulgaliselt kaitsealuseid üksikobjekte ja kaitsealuse liigi leiukohti ning püsielupaiksid. Täpsemad andmed on kättesaadavad Keskkonnaregistri avaliku teenuse portaalist⁶.

Peamised loodusvarad on kruus, lubja- ja paekivi, liiv ning turvas. Info maardlate kohta on leitav Maa-ameti maardlate rakenduse kaardilt⁷.

Märjamaa vallas on 9 reoveekogumisala (Märjamaa, Varbola, Valgu, Sipa, Laukna, Kasti, Vana-Vigala, Vana-Vigala TTK, Kivi-Vigala), detailsemad andmed on kättesaadavad Keskkonnaregistri avaliku teenuse portaalist.⁸

Kaitsealune maa moodustab katastriüksuste kogupindalast (115 324,9 ha) 0,31% (355,20 ha), mäetööstusmaa 0,08% (92,60 ha), turbatööstusmaa 1,27% (1458,90 ha) ja jäätmevõimalate alune maa 0,014% (15,90 ha).

Väljakutsed:

- Kaevandusalade järjest hoogsam kasutuselevõtt.
- Keskkonnateadlikkus ei ole piisav (prügised metsaalused).
- Vee-, õhu- ja müraaaste allikad ei ole kaardistatud ja hinnatud.
- Valla territooriumil aastas teostatavate kaevandamisvõimaluste osas ülevaade puudub.

Eesmärk:

- **Märjamaa vallas on puhas looduskeskkond, elanikud on keskkonnateadlikud, loodusvarade kasutamine toimub säästlikult.**

⁶ <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main#HTTTPiCceA6vIP2xevxw86eMAFUJBSP5koK>

⁷ http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGis?app_id=UU213&user_id=at&bbox=294343.971631206,6375000,810656.028368794,6635000&LANG=1

⁸ <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main?list=KOGA&mount=view>

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Raua tn 10 jääkreostuse likvideerimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2020+	vallavalitsus
2	Pajaka paisu rajamine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus

Tegevused:

1. Elanike keskkonnateadlikkuse tõstmine läbi teavitustöö, teabepäevade ja sündmuste korraldamise.
2. Vee-, õhu- ja mürasaaste allikate kaardistamine ja riskide hindamine üldplaneeringu koostamise käigus.
3. Loodusvarade kaevandamisel tagada keskkonnasäästlike meetodite kasutamine.
4. Märjamaa valla piires aastaste kaevandamismahtude väljaselgitamine.

3.5.3. Maakasutus, heakord ja haljastus

Märjamaa vald on rikas looduskaunite ning rohelist täis piirkondade poolest. Keskustes on välja kujunenud avalikud rohe- ja puhkealad.

Maareform on Märjamaa vallas ellu viidud 99,5%. Seisuga 01.01.2020 on Märjamaa vallas kantud katastrisse kokku 11 970 katastriüksust pindalaga 115 803,3 ha. Metsamaa moodustab Märjamaa vallas katastriüksuste kogupindalast 55,32% (64 067,3 ha), sellele järgneb haritav maa 27,25% (31 550,7 ha) ja looduslik rohumaa 4,20% (4 863,1 ha).

Väljakutsed:

- Üldplaneeringu kui ruumilise arengukava puudumine kogu valla territooriumi kohta.
- Märjamaa keskväljak vajab kaasajastamist.
- Peremehtud ja kasutusest väljas olevad amortiseerunud hooned nn „kolehooned“ on ohtlikud ja rikuvad elukeskkonda.
- Maareformi lõpetamine ja selle käigus tekitatud vigade parandamine (siilud, teed eramaade sisse mõõdetud jne).
- Maaparandussüsteemid on hooldamata.
- Ebaseaduslikud ehitised.

Eesmärgid:

- Märjamaa valla arengu suunamiseks on vajalik koostada uus kogu valda hõlmav üldplaneering, mis on kooskõlas strateegiliste dokumentidega ning arvestab muutunud keskkonna ja elanikkonna nõudmistega.
- Märjamaa valla territoorium on heakorrastatud, maaomanikud majandavad oma kinnistuid heaperemehelikult ja arvestavad naabritega.

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Vana-Vigala mõisapargi rekonstrueerimisprojekti elluviimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)	40 000	2020-2021	osavallavalitsus
2	Märjamaa keskväljaku rekonstrueerimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus
3	Haimre mõisapargi rekonstrueerimisprojekti elluviimine (vallaeelarve ja toetusmeetmed)		2022+	vallavalitsus

Tegevused:

1. Üldplaneeringu koostamine.
2. Avalikus kasutuses olevate haljas- ja puhkealade aluse maa munitsipaliseerimine, parkide väljaarendamine sh mõisapargid.
3. Lagunenud ehitiste kaardistamine.
4. Järelevalve teostamine ehitustegevuse ja maakasutuse üle.
5. Märjamaa keskväljaku ideekonkursi korraldamine.
6. Jõgede ja tiikide puhastamine ning avalike supluskohtade loomine (prügikastide ja muu vajalikuga).
7. Maareformi lõpuleviimine.
8. Vana-Vigala hirvepargi korrastamine koostöös MTÜ-ga Jätkusuutlik Vana-Vigala.
9. Vana-Vigala küla Hiieoru maa-ala korrastamine koostöös MTÜ-ga Folklooriselts Kiitsharakad.

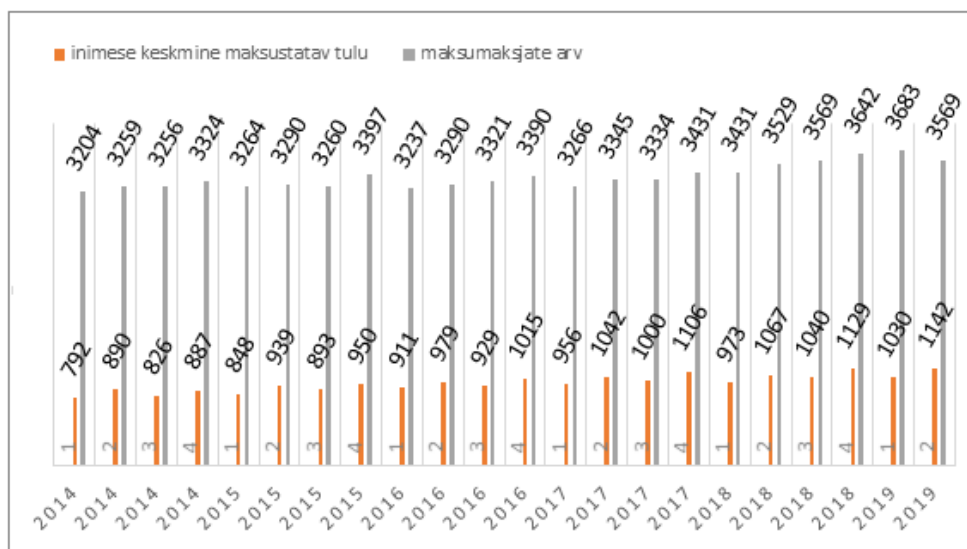
3.6. Ettevõtlus

3.6.1. Ettevõtlus ja kohalik majandus

Märjamaa valla ettevõtluse areng on mõjutatud oluliselt asukohast ja Tallinna lähedusest. Suur osa piirkonna elanikest töötab Tallinnas või selle toimepiirkonnas. Piirkonnas on puudu

kvalifitseeritud tööjõust ning ettevõtjad on sunnitud kasutama välistööjõudu. Peamised ettevõtlussektorid on põllumajandus, metsatööstus, teenindus, metallitööstus.

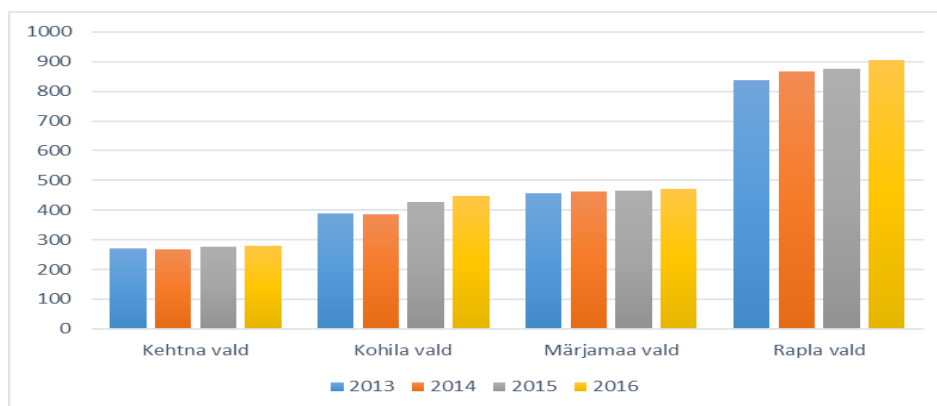
2019. aastal oli Märjamaa vallas brutotulu saajaid 2915, nendest mehi 1475 ja naisi 1440, kuukeskmine brutotulu palgatöötaja kohta oli 1162,82 eurot (Statistikaamet), meestel 1302,64 eurot ja naistel 1019,61 eurot.

Joonis 3. Märjamaa valla maksumaksjate arv ja inimese keskmine maksustatav tulu 2014-2019 kvartalites (Maksu- ja Tolliamet).

2020. aasta juuli seisuga oli Märjamaa vallas registreeritud töötuid vanuserühmades (16-55 ja vanemad) kokku 265, nendest mehi 114 ja naisi 151. Vanuserühmas 16-24 eluaastat oli töötuid kokku 34, mehi 13 ja naisi 21, vanuserühmas 25-54 eluaastat oli töötuid kokku 172, mehi 72 ja naisi 100, vanuserühmas 55 eluaastat ja vanemad oli töötuid kokku 59, mehi 29 ja naisi 30. Töötuse määr Rapla maakonnas seisuga 30.08.2020. aastal oli 7,4%, Eesti keskmine 7,7%.

2017. aasta seisuga oli endise Märjamaa ja Vigala valla territooriumil majanduslikult aktiivseid ettevõtteid kokku 509, arv on nelja aasta lõikes stabiilselt kasvanud 3-6 ettevõtte võrra.

Joonis 4. Majanduslikult aktiivseid ettevõtteid 2013-2016 (Statistikaamet)

Majanduskeskkonna ülevaade on kajastatud arengukava lisa 2 „Märjamaa valla eelarvestrateegia 2021-2024“ peatükis 2.

Märjamaa piirkonnas tegutsevad aktiivsed ettevõtjate ühendused:

- MTÜ Märjamaa Ettevõtjate Piirkondlik Ühendus (MEPÜ)⁹
- MTÜ Raplamaa Ettevõtjate Ühing (REÜ)¹⁰
- MTÜ Ettevõtlikud Naised Raplamaal¹¹
- MTÜ Raplamaa Turism

Väljakutsed:

- Valla ja piirkonna ettevõtete koostöö arendamine.
- Orgita ettevõtlusala väljaarendamine ja toimimine.
- Soodustada omavalitsuse ettevõtluskeskkonna arengustrateegia elluviimiseks kodulähedaste töökohtade teket ja seeläbi parandada elukeskkonda.
- Elamis- ja üüripindade puudumine.

Eesmärk:

- Märjamaal on atraktiivsed ettevõtluspiirkonnad ning ettevõtlikud inimesed tagavad kõrge tööhõive ja tasuvad töökohad piirkonnas.

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Ettevõtluspiirkondi toetavate infrastruktuuride kaasajastamine ja rajamine (vallaelarve ja toetusmeetmed)		2020+	vallavalitsus
2	Orgita ettevõtlusala infrastruktuuride rajamine (erasektor ja toetusmeetmed)	2 000 000	2019+	erasektor

Tegevused:

1. Koostöö ja infovahetus ettevõtjatega, regulaarsete kohtumiste korraldamine.
2. Koostöö erasektoriga ettevõtlusalade arendamisel (Orgita ettevõtlusala) ja olemasolevate ettevõtluspiirkondade infrastruktuuride parendamisel.

⁹ <http://mepy.ee/index.php/et/>

¹⁰ <http://www.reu.ee/>

¹¹ <http://naisedraplamaal.ee/>

3. Koostöö arendamine Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli, Märjamaa Gümnaasiumi ja ettevõtjate vahel.
4. Töökohtade loomise soodustamine valla poolt pakutavate teenuste mitmekesistamise ning kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamise kaasabil.
5. Elamumajanduse arendamine ja üüripindade loomine.
6. Riigi poolt loodud kohalike omavalitsuste teotusmeetme toetamine ettevõtluse edendamiseks.

3.6.2. Turism¹²

Turismist, sealhulgas turismist maapiirkonnas, on saanud üks tähtsamaid majandustegevusi maailmas, kuna inimesed väljendavad üha enam oma kavatsusi veeta aega looduses, maapiirkonnas, avastada traditsiooniliste külade elu, arendada enda kultuurilisi teadmisi jne. Maapiirkonna arendamisel turismisihtkohaks saab lähtuda looduslikust keskkonnast, traditsioonilisest arhitektuurist, käsitööst ja teenuste olemasolust, samuti rikkast kultuurilisest ja ajaloolisest taustast. Kultuurilised, spordi ja traditsioonilised sündmused annavad samuti panuse turismi arenguks.

Märjamaa vallas on asukohast lähtuvalt potentsiaali turismisihtkoha arendamiseks. Looduslähedane keskkond ja palju loodusväärtusi, rikkalik kultuuripärand, traditsioonilised sündmused on need võimalused, mille kaudu piirkonda turundada ja väärtustada.

Valla looduskeskkond on mitmekesine, kuna siin on mitmed jõed, karsti- ja looduskaitsealad, loodus- ja maavarad, pargid, sood ja rabad ning üle poole valla territooriumist katab mets.

Tõmbeteguritena on ära märgitud Varbola linnus, majutuse ja ürituste kohti (Luhtre Turismitalu, Ruunawere Hotell) ja sündmuseid (Märjamaa folk, Varbola Puu jne). Ajaloo-, kultuuri- ja haridusvaldkonna ning rahvapärimuse sihtkohana on turismiarendamisel suur potentsiaal Sillaotsa Talumuuseumil (vt ka peatükk 3.2.3).

Turismiettevõtjate koostöö korraldamiseks on loodud MTÜ Raplamaa Turism.

Väljakutsed:

- Märjamaa valla turismipotentsiaal on kasutusele võetud.
- Märjamaa on atraktiivne turismisihtkoht.
- Turismisihtkohad ja -väärtused on kaardistatud .
- Luuakse Märjamaa kui sihtkoha turunduskontseptsioon.
- Märjamaa uue tunnuslause, sümboolika ja logo väljatöötamine.

¹² Turismi peatüki koostamisel on aluseks võetud Kristin Pärna lõputöö „Sihtkoha arendamine maapiirkonnas Märjamaa valla näitel“ (Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž 2018)

Eesmärk:

- Märjamaa vald on populaarne turismisihtkoht, turismipotentsiaal on hästi ära kasutatud ning turismiasjalised teevad omavahel koostööd. Välja on arendatud mitmekesised turismiteenused ja -tooted erineva huvi ning võimalustega inimestele.

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Turismiobjektide, matkaradade ja marsruutide arendamine, korrastamine ja viidastamine (vallaelarve ja toetusmeetmed)		2020+	Vallavalitsus, erasektor

Tegevused:

1. Märjamaa valla turismikontseptsiooni väljatöötamine.
2. Ühtse Märjamaa sümbolika, tunnuslause ja logo väljatöötamine, väärtustamine ja turundamine.
3. Valla turismisihtkohtade ja -väärtuste kaardistamine.
4. Koostöö arendamine erinevate turismiasjaliste vahel.
5. Infomaterjalide koostamine ja levitamine, kasutades erinevaid meediakanaleid.

3.7. Ühistransport

Märjamaa vallas on ainukeseks ühistranspordi liigiks bussitransport. Bussitranspordi võiks tinglikult jaotada kolmeks:

1. Kaugliinid - kaugliinid on suures osas kommertsalustel Tallinn-Pärnu ja Haapsalu-Tartu suunal tegutsevad bussiliinid.
2. Maakonnaliinid - maakonnaliinide kaudu on ühendatud vallakeskus ja külad maakonnakeskusega.
3. Õpilastransport - koole teenindavad liinid, valdavalt vallasisene.

Märjamaa Vallavalitsus on Raplamaal ühistranspordi korraldava MTÜ Põhja-Eesti Ühistranspordikeskuse (PEÜTK) liige. Kaugliinide korraldamisel tehakse aktiivset koostööd Maanteeametiga. Õpilastranspordi korraldab Märjamaa Vallavalitsus.

Väljakutsed:

- Ühistranspordikorraldus ja liinigraafikud ei rahulda elanike vajadusi.
- Ühendused piirkondade ja eritasandiliste keskustega ei ole piisavad.
- Ühistranspordi kasutamise võimalused ei ole tagatud kõikides piirkondades.

- Transpordivõrgustik ei ole optimaalne ja erinevate liinide ühilduvusega on probleeme, täiendamist vajavad ümberistumise võimalused.

Eesmärk:

- **Ühistranspordi võrk on inimeste vajadusi arvestav, mugav ja turvaline liikumisvõimalus.**

Tegevused:

1. Koostöö tegemine teiste kohaliku omavalitsuse üksuste, Põhja-Eesti ÜTK-ga ja riigiga Raplamaa ühistranspordi arendamisel, liinivõrgu kujundamisel ning bussiliikluse sidustamisel.
2. Ühistranspordi küsimuste arvestamine planeeringute protsessis, teede, kergliikluste ja parklate ehitusel.
3. Valla rahva huvide kaitsmine läbirääkimistel Maanteeametiga.
4. Tasuta vallasisesse bussiliikluse võimaluste edasi arendamine.
5. Tallinna ja Pärnu vahelise bussiliikluse suunamisel läbi Märjamaa alevi kaasa rääkimine koostöös Maanteeametiga.
6. Kaug- ja maakonnaliinide graafikute parem ühildamine.
7. Õpilastranspordi optimeerimine.
8. Infotehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtt, mis tõstaks ühistranspordi kasutamise mugavust.
9. Pikemas perspektiivis keskenduda hajaasustuses vajaduspõhise transpordi juurutamisele.
10. Koostöös ÜTK-ga kaugliinide doteerimise vajaduse hindamine ja täpsustamine.

3.8. Valla juhtimine, koostöö ja avalik kord

3.8.1. Juhtimine

Valla juhtimisel on strateegiliste dokumentidena aluseks valla üldplaneering ja arengukava. Finantsplaneerimisel lähtutakse eelarvestrateegiast, mis koostatakse neljaks eelseisvaks eelarveaastaks. Käesolevat arengukava toetavad valdkondlikud arengukavad (valla ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamise kava, jäätmekava, energiamajanduse arengukava, haridusasutuste arengukavad), vajadusel koostatakse täiendavalt nt teehoiukava ja teisi valdkondlike arengukavu.

Valla juhtimine on avatud, kõigil elanikel on võimalik otsuste kujundamisel kaasa rääkida. Strateegiliste investeeringute kavandamine toimub keskselt, kohapealsete küsimuste arutamine ja lahenduste leidmine piirkonnapõhiselt ja võimalikult rohujuure tasandil. Valla arengu suunamine toimub tasakaalustatult, vald toetab sidusust erinevate piirkondade, sh keskus-tagamaa vahel.

Väljakutsed:

- Tagada elanikele hea ja turvaline elu jätkusuutlikus omavalitsuses.

- Muuta omavalitsusüksuste osutatavad teenused mitmekesisemaks, kvaliteetsemaks ja suurendada nende kättesaadavust.
- Rakendada omavalitsuse teenistusse spetsialiseeritud, asjatundlik ja motiveeritud ametnikkond.
- Suurendada elanike võimekust oma probleeme iseseisvalt lahendada.
- Võimaldada juurdepääs teenustele, mis nõuavad ametnike suurt professionaalsust.
- Kaasata valitsemisel elanikud ja kodanikuühendused oma elukeskkonna korraldamisse.
- Olla omavalitsusena võimekas ja usaldusväärne koostööpartner nii siseriiklikult kui rahvusvahelisel tasandil.

Eesmärk:

- **Vallas toimib strateegiline, avatud ja kogukonda kaasava juhtimismudel.**

Investeeringud:

Jrk nr	Investeeringu nimetus/võimalik rahastusallikas	Hinnanguline maksumus	Elluviimise aasta(d)	Vastutaja(d)
1	Kaasav eelarve (vallaelarve)	20 000	iga-aastane	vallavalitsus
2	Märjamaa valla administratiivhoone rekonstrueerimine (vallaelarve)		2020+	vallavalitsus

Tegevused:

1. Kaasava eelarve põhimõtete rakendamine ja korra edasiarendamine.
2. Valla keskusesse keskväljaku rajamine.
3. Märjamaa valla administratiivhoone rekonstrueerimine.
4. Valla allasutuste ja sidusettevõtete tegevuse ülevaatamine ja optimeerimine.
5. Valla kasutuses ja halduses oleva vara inventeerimine sh seisukorra ja vajaduse analüüs ning remondivajaduse hindamine.
6. Valla töötajate motivatsioonisüsteemi loomine.
7. Munitsipaalelamispindade võimaldamine vallale vajalike spetsialistide värbamisel.
8. Vallavalitsuse ja allasutuste tugiteenuste keskne korraldamine (haldustegevused, hariduslikud tugiteenused).
9. Uute infotehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtt, paberivaba dokumendihalduse ja e-teenuste arendamine.
10. Valla sotsiaalmeediakanalite arendamine.
11. Märjamaa Nädalalehe väljaandmine ja jätkusuutlikkuse tagamine.
12. Koostöö arendamine naaberomavalitsustega avalike teenuste korraldamisel ning infrastruktuuri arendamisel.
13. Koostöö arendamine riigiasutustega infrastruktuuri arendamisel ning omavalitsuste üleste teenuste korraldamisel ja finantseerimisel.
14. Koostöö arendamine kolmanda sektori ja erasektoriga teenuste korraldamisel ja infrastruktuuri arendamisel.

15. Osalemine maakondliku omavalitsusliidu ja üleriigilise omavalitsusliidu töös.
16. Välissuhtluse toetamine ja arendamine, osalemine rahvusvahelistes koostööprojektides.
17. Mentorluse arendamine jagamaks kogemusi kogu valla piirides.
18. Rohujuuretasandi algatuste toetamine piirkondades.
19. Elanike rahulolu-uuringu korraldamine avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi hindamiseks.

Avalike teenuseid osutatakse lähtudes kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses sätestatust ja kohalikest vajadustest lähtuvalt.

3.8.2. Piirkondlik ja rahvusvaheline koostöö

Märjamaa vald on Eesti Linnade ja Valdade Liidu ning Raplamaa Omavalitsuste Liidu liige.

Eesmärk:

- **Lähtuvalt vastastikusest huvist tehakse koostööd kõigi Eesti omavalitsustega.**

Tegevused:

1. Omavalitsuste ühiste huvide kaitsmine läbirääkimistel riigi keskvalitsuse ja -asutustega solidaarsuse printsiibil.
2. Osade ülesannete delegeerimine ja teostamine läbi Raplamaa Omavalitsusete Liidu.
3. Vastastiku kasulikes tegevustes koostöö korraldamine naaberomavalitsustega.

Märjamaa vallal on rahvusvahelised koostöö- ja sõprussuhted järgmiste välisriikide omavalitsustega:

- Vara Kommuun Rootsis;
- Raahe vald Soomes;
- Cesvaine vald Lätis;
- Lacko vald Poolas;
- Volhovi rajoon Venemaal.

Välissuhte arendamine põhineb vastastikustel kokkulepetel, mille eesmärgiks on kasulike praktikate ja kogemuste tutvustamine ning inimeste omavaheline suhtlus kultuuri-, sotsiaal-, hariduse-, ettevõtluse-, jm valdkonnas.

3.8.3. Avalik kord ja turvalisus

Märjamaa vallas on sõlminud avaliku korra kaitseks leping turvafirmaga Securitas Eesti AS, mille alusel on tagatud valla territooriumil 24h turvafirma mehitatud patrull. Kokku on asulatesse

ja valla hallatavatesse asutuste territooriumile paigaldatud 26 turvakaamerat. Märjamaa Noortekeskuses 8, Märjamaa bussijaamas 7, Märjamaa Gümnaasiumis 3, vallamajas 1, sotsiaalkeskuses 1, Märjamaa Muusika- ja Kunstikoolis 1, Märjamaa lauluväljakul 1, alevi keskväljakul 1, Varbola Lasteaia-Algkooli hoonel 1, Sipa lasteaia hoonel 1 ja Valgu külas teede ristmikul 1.

Märjamaa vallas tegutseb riiklik päästekomando asukohaga Märjamaa alev ja neli vabatahtlikku päästekomandot: Valgus, Varbolas, Lauknal ja Vana-Vigalas. Vald koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga tunnustab igal aastal abipolitseinikke nende panuse eest avaliku korra tagamisel.

Kaitseliidu tegevus vallas on viimastel aastatel hoogustunud. Naiskodukaitse Märjamaa ringkond korraldab erinevaid lastele ja peredele suunatud tegevusi ning on kaasatud aktiivselt piirkonna sündmuste läbiviimisesse. Tegutsevad Kodutütarde ja Noorkotkaste rühmad.

Moodustatud on Rapla maakonna omavalitsusüksuste ühine kriisikomisjon ja kinnitatud kriisikomisjoni põhimäärus. Märjamaa vallas kuuluvad Rapla Maakonna kriisikomisjoni vallavanem ja haldusosakonna juhataja.

Väljakutsed:

- Valvekaamerate võrgustik ja kaamerate kvaliteet ei ole piisav turvalisuse tagamiseks ja kahjude hindamiseks.
- Operatiivne ja osapooli rahuldav valvekaamerate jälgimissüsteem puudub.
- Märjamaa vallal puudub kriisiplaan kriisiolukordades tegutsemiseks.
- Kodanikukaitse tegevutele pööratakse vähe tähelepanu.

Eesmärk:

- **Märjamaa vallas on turvaline elada, toimib koostöö politsei, päästeameti, kaitseliidu ja teiste vabatahtlike organisatsioonide vahel.**

Tegevused:

1. Märjamaa valla kriisiplaani väljatöötamine ja rakendamine koostöös asjasse puutuvate ametite ja vabatahtlike ühendustega.
2. Avaliku korra ja turvalisuse tagamine.
3. Elanikkonna teadlikkuse tõstmine ja ennetustöö.
4. Valvekaamerate võrgustiku laiendamine hallatavate asutuste territooriumitel ja piirkondade keskustes, valvekaamerate operatiivse jälgimissüsteemi loomine.
5. Kodanikukaitsega seotud võimaluste väljaselgitamine ja tegevuse aktiveerimine.

4. Arengukava seire

Vastavalt Märjamaa Vallavolikogu 20.03.2018 määrusele nr 22 „Märjamaa valla arengukava ja eelarvestrateegia koostamise kord“¹³ toimub arengukava täitmise seire iga-aastaselt. Vallavalitsuses valdkonna eest vastutavad ametnikud ning vallast sõltuvad üksused esitavad vallavalitsusele iga aasta 1. aprilliks ning volikogule aprillikuu korraliseks istungiks ülevaate arengukavas ettenähtud eesmärkide täitmisest ning arengukava ja eelarvestrateegia muutmise vajadusest. Arengukava ja eelarvestrateegia muutmisel koostatakse arengukava ja eelarvestrateegia uus redaktsioon, järgides eelnimetatud korra § 2 lõigetes 4-12 sätestatud. Selle käigus ajakohastatakse valda iseloomustav statistiline materjal, täpsustatakse lahendamist vajavad probleemid ja tegevused. Olulisel kohal on valdkondlike tegevuste ja investeeringute kava läbiarutamine ning nende ajakohastamine nelja aasta perspektiivis koos valla eelarveliste vahendite kasutamise läbiarutamisega. Arengukava on aluseks kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ning investeeringuteks toetuse taotlemisel.

¹³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/423032018047?leiaKehtiv>

Lisad

LISA 1 Märjamaa valla arengukava 2018-2030 investeeringute kava 2020-2024

(Lisatud eraldi dokumendina)

LISA 2 Märjamaa valla eelarvestrateegia 2021-2024

(Lisatud eraldi dokumendina)